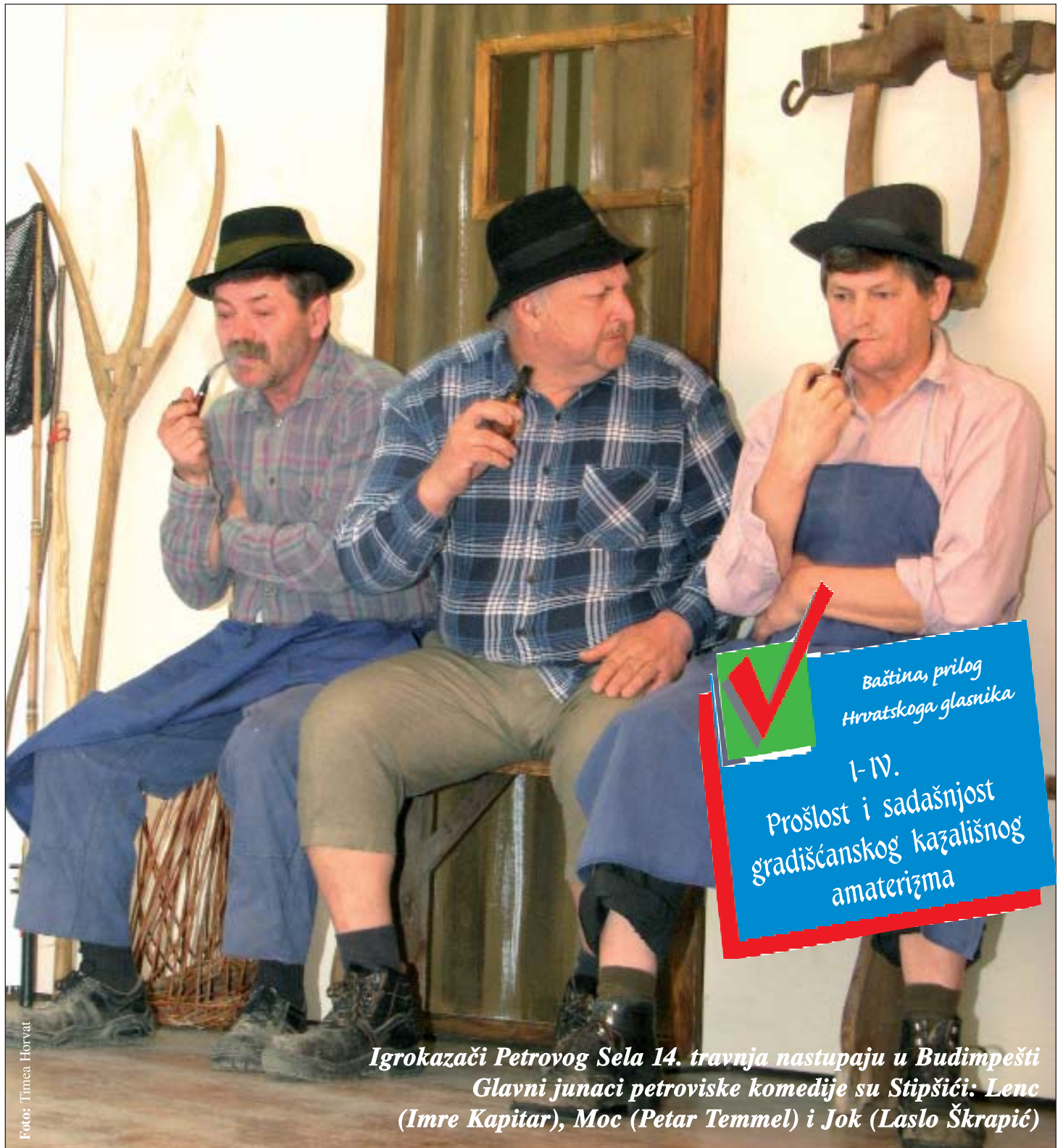

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXII, broj 13

29. ožujka 2012.

cijena 200 Ft

 Baština, prilog
Hrvatskoga glasnika
I-IV.
Prošlost i sadašnjost
gradišćanskog kazališnog
amaterizma

*Igrokazači Petrovog Sela 14. travnja nastupaju u Budimpešti
Glavni junaci petroviske komedije su Stipšići: Lenc
(Imre Kapitar), Moc (Petar Temmel) i Jok (Laslo Škrapić)*

Komentar

Pomozi sam sebi, i Bog će ti pomoći

I u privatnom, obiteljskom, i u društvenom životu svi mi trebamo pomoć za ostvarivanje i ostvarenje vlastitih životnih, radnih ciljeva. No najviše ovisi o nama samima koliko ćemo se založiti, koliko ćemo biti ustrajni.

Uza sve svoje svakodnevne obveze, obitelj, posao, svakodnevne probleme, samo mali broj članova jedne uže ili šire zajednice osjeća potrebu za društvenim angažiranjem, za rad na opću dobrobit uže ili šire zajednice, svoje narodnosti, naselja, države, ili pak Hrvata u Mađarskoj. Nije to uvijek ni lako ni jednostavno, ali svako zalaganje, a još više svaki pomak nabolje zlata je vrijedan.

Borba protiv asimilacije vrlo je teška, dobivaju se samo mali ratovi, ostvaruju mali pomaci u očuvanju samobitnosti, očuvanju, njegovanju i razvijanju nacionalne svijesti, materinskog jezika. Iako nam se ta borba katkad čini uzaludnom, bez očekivanih rezultata, ipak je najvažnije da nikad ne odustanemo, da se ne predajemo, jer i u najtežim trenucima otpor, borba znači život, opstanak. Ako toga nema, ako se pomirimo s pogubnom stvarnošću, bezizlaznošću, onda nam se ne samo loše piše nego i bliži neželjeni kraj. Zanimljivo da je otpor asimilaciji uvijek jači pod pritiskom, kada se zabranjuje, ograničava, a sve slabiji kada je sve slobodno, dopušteno.

Tako je i s nama Hrvatima u Mađarskoj. Ako nešto imamo, ako nam je osigurano, onda smo skloni sve to pomalo zanemariti. Ako nemamo, onda tražimo pomoć drugih, pomoć države, pomoć matične zemlje, pomoć crkve, tražimo veću novčanu potporu, tražimo svećenike i drugo...

Međutim, iskreno, previše smo ovisni o drugima, o potporama, bez kojih ne znamo ni zamisliti djelovanje naših udruga, samouprava i ustanova. Naravno, bez odgovarajućeg novčanog zaleđa njihov rad nije moguć, ali se ne može raditi ni tako da sve očekujemo od drugih. Naše civilne udruge moraju shvatiti da se civilno društvo pokreće, udružuje, djeluje na temelju zajedničkih ciljeva učlanjenih članova, a za njihovo ostvarivanje potrebno je da svi oni daju svoj doprinos, zalaganje, društveni rad, uključujući i članarinu i novčanu potporu. Samo je tako moguće stati na vlastite noge, biti samostalan, moguće je izboriti ugled, ali i steći političku težinu.

Mi možemo tražiti potporu od države, od matične zemlje, s pravom to i očekujemo, možemo tražiti učitelje, svećenike, stručnjake, kulturne djelatnike, ali u prvom redu moramo sami stvoriti uvjete za njihovu izobrazbu, za njihovo usavršavanje, konačno im osigurati radna mjesta, i uvjete za rad. Ako mi sami ne pomognemo sebi, nitko drugi nas neće spasiti.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Prošlo je vrijeme običaja u kojima je pojedinac mogao, imao priliku svakodnevno živjeti i naći svoj identitet. Običaji su danas tek dio scenskoga doživljaja, oni nisu dio kojima se živi identitet, jer on se ne može živjeti prigodno, nego svakodnevno. Danas naša djeca svoj identitet mogu živjeti ako im se osiguraju uvjeti za to, hrvatski duh u hrvatskim ustanovama, naravno, ako ih mi roditelji upućujemo u njih, stvaramo ih i brinemo se o njima. Nema mnogo alternativa rečenome. Potrebni su nam jaki centri, ustanove koje su oaze hrvatskoga duha u koje se rado zalazi i koje nam pružaju priliku da učnjem i njegovanjem hrvatskog identiteta osiguramo i svoju egzistenciju u budućnosti. Škole u kojima odgajamo Hrvate. Profilirane ustanove, one koje obrazuju, neka obrazuju, one koje su kulturnoga karaktera, neka šire kulturu, one koje su tvrtke, neka stvaraju dobit koju ćemo ulagati u nove projekte. Ako tek nasumice pobrojimo one koji su profesionalno, dakle zaposleni kod ustanova i tvrtki u vlasništvu HDS-a, te njima pribrojimo i broj djelatnika Hrvatskog vrtića i škole Miroslava Krležje nad kojom HDS preuzima održavanje od 1. srpnja tekuće godine, dobit ćemo brojku znatno veću od sto.

Velika je to odgovornost. Ali ona je i svojevrsna obveza za one koji su dio te velike hrvatske obitelji. Za greške u ko-racima, ne mogu se okrivljavati drugi. Sve je u rukama najvišega političkog tijela Hrvata u Mađarskoj, koje odlučuje o programima, godišnjim planovima, imenovanjima, okvirnim brojkama,

uporabi hrvatskoga jezika, snaženju hrvatskoga duha. Zasiurno kako prestaje vrijeme ad hoc odluka, ono je već prestalo prije nekoliko godina, ali bez jasne strategije i ad hoc odluke donosile su se kadšto veoma lako i improvizorno. Nikada nisu bitne brojke, znatno je važni-

je što se krije iza brojki, nije važan omot knjige, nego njezin sadržaj i poruka, što će nam položeni jezični ispit kada ne znamo razgovarati na jeziku što smo ga položili, što će nam ustanove, tvrtke na

Vrijeme je donošenja važnih odluka, povijesnih odluka, odluka koje mogu itekako utjecati na budućnost Hrvata u Mađarskoj. Škola je skupa stvar, za svakoga pa i za Hrvatsku državnu samoupravu, koja i nema drugog izlaza, nego je preuzeti u situaciji kada je dosadašnji uzdržavatelj tako jednoglasno daje.

čijim se sjednicama ne vode razgovori na materinskom jeziku, zbornice u kojima se ne komunicira na materinskom jeziku, blagovaonice u kojima nema žamora na materinskom jeziku... udžbenici bez jasne nacionalne obojenosti i zdravoga hrvatskoga ponosa, govornici bez poruka... Vrijeme je donošenja važnih odluka, povijesnih odluka, odluka koje mogu itekako utjecati na budućnost Hrvata u Mađarskoj. Škola je skupa stvar, za svakoga pa i za Hrvatsku državnu samoupravu, koja i nema drugog izlaza, nego je preuzeti u situaciji kada je dosadašnji uzdržavatelj tako jednoglasno daje. Ali je to i prilika, kako su neki kazali, povijesna. Povijesne prilike, kako ne bi postale promašaji, treba znati učiniti uspješnima.

Branka Pavić Blažetin

Prepuna aula Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležje

**Čitajte i širite
Hrvatski
glasnik!**

Aktualno

Grad Pečuh predaje na uzdržavanje Hrvatskoj državnoj samoupravi Hrvatski vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom Miroslava Krleže

Uredbom 153/2011. od 21. travnja 2011. godine Skupština grada Pečuha ovlastila je gradonačelnika da potakne pregovore s HDS-om o predaji prava uzdržavanja nad Hrvatskim vrtićem, osnovnom školom, gimnazijom i učeničkim domom Miroslava Krleže. Po zakonu, na molbu državne samouprave (u ovom je slučaju to bilo suprotno, inicijativa je potekla od mjesne samouprave) državno tijelo, mjesna samouprava dužna je predati na uzdržavanje narodnosnoj samoupravi školu i učenički dom koji obnašaju regijsku ili državnu ulogu i u čijem osnivačkom dokumentu stoji kako je zadatak ustanove narodnosni, a svi učenici sudjeluju u narodnosnom obrazovanju. Nakon toga skupštinskom odlukom Skupština HDS-a ovlastila je predsjednika Mišu Heppa da počne pregovore s gradom oko Hrvatskog doma Miroslava Krleže. HDS je potom uputio zahtjev pečuškoj Gradskoj samoupravi uz potrebne dokumente koje zakon propisuje. U nadležnom ministarstvu dobivena je i dozvola: ako HDS preuzme održavanje ustanove, nadležni će ministar s HDS-om sklopiti ugo-

vor o javnom obrazovanju. Rokovi su do 1. srpnja 2012. godine.

Po procjeni predsjednika HDS-a Miše Heppa, HDS uz pravo uzdržavanja potražuje istodobno za ostvarivanje javnog obrazovanja i nekretnine. One, nekretnine, po Zakonu o narodnoj imovini godine spadaju u narodnu imovinu koju se može prenijeti na drugoga korisnika, te je on 15 godina ne može otuđiti i može se njome koristiti isključivo za to zbog čega je predana te je dužan brinuti se o njoj. Na sjednici Skupštine grada Pečuha 22. travnja jednoglasno je prihvaćen prijedlog i donesena odluka o predaji prava uzdržavanja nad Hrvatskim vrtićem, osnovnom školom, gimnazijom i učeničkim domom Miroslava Krleže Hrvatskoj državnoj samoupravi te je ovlašten gradonačelnik da potpiše ugovor o tome. O prijedlogu je na sjednici 21. travnja raspravljao Odbor za obrazovanje i kulturu te Odbor za financije i gospodarstvo. Skupština grada Pečuha odlučila je o predaji prava uzdržavanja s nadnevkom od 1. srpnja 2012. godine na neodređeno vrijeme.

bpb

Program Hrvatskog kazališta

29. ožujka u 11 sati P. Mančev–Lj. Ostojić: Zečja škola, u okviru XVII. Vukovarskoga lutkarskog proljeća, Vukovar

29. ožujka u 17 sati P. Mančev–Lj. Ostojić: Zečja škola, u okviru XVII. Vukovarskoga lutkarskog proljeća, Mikanovci

30. ožujka u 10 sati P. Mančev–Lj. Ostojić: Zečja škola, u okviru XVII. Vukovarskoga lutkarskog proljeća, Ilok.

CROATIADA 2012

Svečanost kazivanja proze i poezije na hrvatskom jeziku

Svečanost će se organizirati 7. svibnja (ponedjeljak) 2012. godine, s početkom u 10.30 sati u Narodnosnom domu (Nemzetiségi Központ, Baja, Szabadság út 23). Kriteriji broja prijave: iz svake škole jedan kazivač po kategoriji, osim u kategoriji srednjoškolaca gdje se mogu prijaviti po dva učenika. Kazivači se prijavljuju na temelju prijavnice. Prijavnice trebaju dostaviti škole do 16. travnja 2012. godine na e-mail adresu: muity.hrsamouprava@chello.

Hrvatska državna samouprava raspisuje

NAGRADNI LIKOVNI NATJEČAJ

za djecu hrvatskih vrtića, učenike osnovnih i srednjih škola na temu Narodna nošnja zavičaja. Zadatak je naslikati mušku i žensku (ili samo jednu) nošnju zavičaja, možete likove postaviti i u plesni položaj karakterističan za vaš zavičaj. Tehnika izrade likovnih radova slobodna je, iskorištavanje mogućnosti kolaža, pastela, flomastera, akvarela i kombiniranih tehnika. Radove pošaljite najkasnije do 16. travnja 2012. na adresu: Országos Horvát Önkormányzat 1089 Budapest, Bíró Lajos u. 24. Na omotnici svakako napisati: „Za likovni natječaj!” Natjecatelji moraju popuniti «naljepnicu» i zalijepiti je na pozadinu likovnog rada.

VILJAN – U IPA projektu prekogranične suradnje sudjeluju orahovička Srednja škola „Stjepan Ivšić” i viljanska Poljoprivredna škola „Teleki Zsigmond”. Obje škole obrazuju učenike u poljoprivrednim zanimanjima. Orahovička ima razredni odjel učenika koji se obrazuju za zanimanja voćar-vinogradar-vinar i cvjećar, a viljanska je isključivo poljoprivredna. Ona će izgraditi i opremiti suvremenu pecaru voćne rakije. Skupina njezinih učenika i profesora sudjelovat će na stručnoj praksi u Orahovici – predavanja i radionice o proizvodnji bijelih vina, a također su bili sudionici nedavno održanog sajma Viroexpo u Virovatici. Vrijednost je Projekta 200.000 eura (po sto tisuća eura za svakog partnera).

OLAS – Na poticaj tamošnje Hrvatske samouprave, kako za Hrvatski glasnik kaže njezina predsjednica Ana Rozinger, 31. ožujka se u tome naselju potpisuje sporazum o prijateljstvu između sela Olasa i sela Gajića iz Hrvatske.

Treća međunarodna ljetna škola hrvatske kulture i hrvatskoga jezika

PIROVAC, od 30. lipnja do 7. srpnja 2012.

O mjestu održavanja Ljetne škole

Pirovac je, uz Primošten, Vodice i Murter, važno općinsko turističko središte u blizini grada Šibenika. Smješten je u Pirovačkom zaljevu. Jadranskom je magistralom dobro povezan s okolnim mjestima i gradovima. Krasi ga blaga klima, razvedenost obale, pješčana kupališta, borova šuma, stoljetni maslinici, čisto more. Glavno kupalište Lolić višegodišnji je nositelj plave zastave, međunarodnoga priznanja čistoće mora. Pirovac se nalazi u blizini dvaju nacionalnih parkova – Nacionalnoga parka „Kornati” i Nacionalnoga parka „Krka”. Samo je pet kilometara udaljen od Parka prirode „Vransko jezero”. U srednjem je vijeku pripadao bibrirskim knezovima Šubićima, a poslije postaje posjedom Šibenske biskupije i šibenskoga plemstva. Osim prirodnih ljepota, Pirovac krasi i stare zidine iz 1505. godine, koje je dao sagraditi Petar Draganić za obranu od Turaka. Kulturnu baštinu mjesta obogaćuje i crkva Sv. Jurja iz 1506. g., koja je u 18. stoljeću obnovljena u baroknom stilu. Na mjesnom je groblju gotički sarkofag s reljefom iz 1447. g., izrađen po nacrtu Jurja Dalmatinca. Na obližnjem otoku Sv. Stjepana nalaze se ostaci franjevačkoga samostana iz 1511. g.

O programu Ljetne škole

Budući da su među do sada prijavljenim polaznicima Ljetne škole najbrojniji studenti Sveučilišta u Gdanjsku (Poljska), glavna tema ovogodišnje Škole bit će Hrvatska kao dio slavenskoga svijeta. Teme su predavanja raznovrsne, prilagođene interesu stranih studenata kroatistike i slavistike te Hrvatima iz dijaspore. Nastava hrvatskoga jezika bit će usporedno organizirana za dvije skupine polaznika i prilagođena znanju polaznika Škole.

Nastavni prostor

Nastava će se odvijati u prostoru za predavanja Trening centra u Pirovcu, u vlasništvu Proni centra za socijalno podučavanje iz Osijeka.

Adresa Trening centra: Don Balda Vijalića 11, 22213 Pirovac (www.proni.hr).

Voditeljica škole: Doc. dr. sc. Sanja Vulić.

Od 1. srpnja 2012. godine Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krleže u uzdržavanju Hrvatske državne samouprave

Sporazum o predaji prava uzdržavanja između pečuške Gradske samouprave i Hrvatske državne samouprave

Redovita sjednica Skupštine Hrvatske državne samouprave održana je 24. ožujka 2012. godine u mišljenskom domu kulture. Skupštini se od 29 zastupnika odazvalo njih 21. Osam zastupnika opravdalo je svoj izostanak, reče predsjednik Skupštine Mišo Hepp. Za ovjerovateljicu zapisnika izglasovana je Marijana Balatinac. Na dnevnom je redu bilo: 1) Izvješće predsjednika o radu između dviju sjednica Skupštine; izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao; izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik (referent: Mišo Hepp, predsjednik); 2) Izvješće županijskih predsjednika o stanju i problemima regija (referenti: predsjednici regija, nazočni su bili predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije Joso Šibalin, predsjednik Hrvatske samouprave Baranjske županije Mišo Šarošac i predsjednik Hrvatske samouprave Šomođske županije Jozo Solga); 3) Rasprava o godišnjem izvješću unutarnjeg nadzora (referent: Mišo Hepp); 4) Prihvaćanje Financijskog izvješća Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu za 2011. godinu (referent: Joso Šibalin, ravnatelj, nazočan); 5) Prihvaćanje Financijskog izvješća Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj za 2011. godinu (referent: Stjepan Blažetin, ravnatelj, nazočan); 6) Prihvaćanje Financijskog izvješća Hrvatskoga kluba Augusta Šenoa za 2011. godinu (referent: Mišo Šarošac, voditelj, nazočan); 7) Prihvaćanje Financijskog izvješća Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj za 2011. godinu (referent: Štefan Dumović, ravnatelj, odsutan); 8) Prihvaćanje Financijskog izvješća Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta iz Mađarske

za 2011. godinu (referent: Tibor Radić, ravnatelj, nazočan); 9) Prihvaćanje Financijskog izvješća Hrvatske državne samouprave i ustanova za 2011. godinu (referenti: predsjednik i ravnatelj); 10) Izvješće o radu Hrvatske državne samouprave i ustanova za 2011. godinu (referenti: predsjednik i ravnatelj); 11) Donošenje odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnoga mjesta ravnatelja Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu (referent: Mišo Hepp, predsjednik); 12) Rasprava o mogućnostima preuzimanja Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže (referent: Mišo Hepp, predsjednik). Prvih 11 točaka dnevnoga reda prihvaćeno je jednoglasno bez rasprave. Kod prihvaćanja financijskih izvješća više puta naglašeno je kako se štedljivo poslovalo u svim ustanovama. Kod točke 7) rečeno je kako se dio dobivenog materijala koji se nalazi u Prisiki, i koji je bio posuđen za izložbu prilikom otvaranja Muzeja, treba vratiti onima koji su ga posudili, te kako se traži osoba koja će voditi Muzej, koji bi što skorije trebalo oživiti. Napomenimo kako je kod točke 8), iako to nije bilo na dnevnom redu, o poslovanju tvrtke Zavičaj govorio Ivo Kovačić naglašujući uspješnost poslovanja u 2011. godini te kako je ostvaren dobitak od 29 tisuća kuna, od ukupnoga prometa od 1 522 000 kuna prihoda ostvarenih u 2011. godini s troškovima od 1 492 000. Čulo se kako je dostignut vrhunac mogućega broja ostvarivih noćenja čije je povećanje teško zamislivo bez daljnjih ulaganja u zdanje i popratne sadržaje. Auditorica Jelica Čende izjavila je i potvrdila kako su izvješća pravovaljana i sastavljena po zakonu i kako se poslovalo po zakonskim odredbama.

Kod točke 12) dnevnoga reda, Rasprava o mogućnostima preuzimanja Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže, povela se poduža rasprava u kojoj su poimence sudjelovali predsjednik HDS-a Mišo Hepp, predsjednica Odbora za pravna pitanja Mira Grišnik, voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje Gabor Györfvári, zastupnica Zorica Babić Agatić, a tražio je riječ i ravnatelj santovačke škole Joso Šibalin. Ostali zastupnici nisu sudjelovali raspravi niti su tražili riječ. O rečenome raspravljali su na svojoj sjednici i Odbor za odgoj i obrazovanje i Odbor za pravna pitanja HDS-a. Mišo Hepp upoznao je nazočne s odlukom Skupštine grada Pečuha sa sjednice održane 22. ožujka kada je ona jednoglasno donijela odluku o

predaji prava uzdržavanja nad Hrvatskim vrtićem, osnovnom školom, gimnazijom i učeničkim domom Miroslava Krleže HDS-u. Zastupnicima je predočen nacrt ugovora o predaji prava uzdržavanja koji je grad Pečuh poslao HDS-u. Hepp, koji je bio nazočan spomenutoj sjednici, reče kako postoji velika vjerojatnost da će Skupština grada Pečuha na travnjačkoj sjednici (19. IV.) donijeti odluku i o predaji vlasništva nad nekretninama u kojima djeluje školski centar HDS-u. Po njegovoj presudbi na pola smo puta, neke su zakonske odredbe nedorečene, treba ih razjasniti (Zakon o narodnoj imovini).

Mira Grišnik, predsjednica Odbora, kazala je kako Zakon o narodnoj imovini regulira davanje u vlasništvo one imovine koja se veže uz zadatke te ne vidi okolnosti koje bi isključile predaju vlasništva HDS-u, pa Odbor predlaže da se ugovor o preuzimanju prava uzdržavanja potpiše uz jamstvo o davanju u vlasništvo i nekretnina.

Voditelj Ureda Jozo Solga reče kako se Skupština nalazi pred političkim pitanjem, a tek poslije toga se može govoriti o bilo kakvim uvjetima. Grad Pečuh donio je odluku: ako mi vežemo naš odgovor uz uvjete iako sada tako stoji po zakonu, ne možemo biti vlasnici nekretnine, ali se nadamo kako će promjenom kroz parlamentarnu proceduru i narodnosna državna samouprava moći biti vlasnik narodne imovine. Postoji opasnost da Grad povuče svoju ponudu i odluku. Sve je u previranju, u tijeku je javna nabava o kuhinjama, zgrada vrtića je u drugom dijelu grada, sve ovisi o volji gradskog poglavarstva. Oni su dali ponudu o preuzimanju, moramo odlučiti želimo li to, a poslije treba ishoditi sve glade nekretnina.

Dobivši riječ, Joso Šibalin ravnatelj santovačke škole, naglasio je potrebu donošenja odluke o preuzimanju jer se radi o povijesnoj odluci, podsjetio je na pionirske korake preuzimanja santovačke škole, na teže okolnosti nego su one danas. Ovo je idealan način da ustanova bude u HDS-ovoj nadležnosti, a ako i bude stavaka koje se ne budu mogle pokriti, iznaći će se rješenje. Ovo je političko pitanje kome treba odgovorno pristupiti. Tek se onda stvara nacionalna svijest kod učenika i onda ćemo dobiti Hrvate ako maturiraju u hrvatskim gimnazijama u hrvatskim bazama kao što je pečuska.

Gabor Győrvári, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje HDS-a i ravnatelj škole Miroslava Krleže, naglasio je kako Zakon kaže da se mora predati pravo uzdržavanja, zakon ne brani ni da se nekretnina preda u vlas-

ništvo, mi imamo pravo tražiti, imamo i svoje razloge i argumente. Grad pokazuje dobru namjeru, a dosada i nije bio običaj da se kod preuzimanja ustanova državnim samoupravama istodobno predavalo i vlasništvo nad zgradom. U zgradu su velika sredstva uložili: Vlada Republike Hrvatske, Vlada Mađarske, europski fondovi, a tek neznatan dio Pečuh. Grad je toga svjestan, ali ne želi ništa prepustiti slučaju, želi se zakonski osigurati, te nam nudi preuzimanje ustanove, a vjerujem kako će i pitanje nekretnine uskoro biti riješeno.

Preuzmemo li ustanovu, ona se financira: iz državnih glavarina, dodatne manjinske potpore, otprilike 22 milijuna forinti godišnje, vlastitih prihoda, a razliku snosi uzdržavatelj. Ako ustanova prijeđe pod HDS, ima pravo na iznos od 248 tisuća godišnje po djetetu, dodatnih sredstava, što je po ovogodišnjim brojkama učenika dovoljno da pokrije oko 98% troškova. Sve navedeno udobno pokriva trenutačne troškove. Ovo je prijelazna godina glede normativnog financiranja jer nagodinu će se škole financirati po zadacima, što ne bi trebalo biti lošije ni kod ustanova koje su u uzdržavanju državnih narodnosnih samouprava. Vidim jamstva za 100% financiranje. Jednako tako trebamo raditi i izraziti želju nakon potpisivanja ugovora o uzdržavanju da želimo preuzeti i vlasništvo nad nekretninama jer imamo u planu daljnja razvijanja (obnova dvorišta, zgrade na dvorištu, svega što nije završeno u sklopu velikog projekta, za to je mađarska vlada već osigurala 50% od potrebnih sredstava, čeka se očitovanje hrvatske strane) – kazao je Gabor Győrvári.

Na glasovanje pred Skupštinu je išao prijedlog po kojem je Skupština HDS-a ovlastila predsjednika da potpiše ugovor o preuzimanju ustanove s Gradom Pečuhom, te ga ovlastila glede započinjanja pregovora s nadležnim ministarstvom o financiranju do 100% s potvrđenim ugovorom. Istodobno ga je ovlastila da s Gradom Pečuhom započne voditi razgovore o predaji vlasništva nad nekretninama. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen.

Branka Pavić Blažetin

Najmlađi tamburaši Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže

DUŠNOK – U okviru Akademije rodne grude (Szülőföld Akadémia), koja je u protekla dva mjeseca održana u kalačko-me Gradskom kazalištu, ove se godine predstavilo osam okolnih naselja, među njima i Dušnok. Dana 14. veljače na pozornici Gradskog kazališta nastupili su Dušnočani i prikazali svoje Racko prelo. Program je otvoren projekcijom kratkog filma o povijesti naselja, nastavljen igrokazom o pripremama za Racko prelo, a završen nastupima folklornog društva i izvorne pjevačke skupine.

Umjesto Dana manjina Dan narodnosti

Tibor Navracsecs, ministar javne uprave i pravosuđa, u ime Vlade podnio je prijedlog pred parlament o obilježavanju Dana narodnosti. Umjesto dosadašnjeg Dana manjina, koji se slavio 18. prosinca, predlaže obilježavanje Dana narodnosti. Za taj dan Vlada nadalje predlaže 18. prosinca, dan kada je skupština Ujedinjenih naroda usvojila Deklaraciju o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičnim manjinama, želeći time potvrditi brigu o narodnostima. U Temeljnom zakonu Mađarske nalazi se pojam narodnosti, to primjenjuje i novi zakon o narodnostima, prema tomu mijenja se i naziv Dana manija u Dan narodnosti. Parlamentarni nacrt odluke navodi da narodnosti, koje stoljećima žive zajedno s Mađarima, sastavni su dio političkog i kulturnog društva, te da su državotvorni čimbenici.

Raznolikost kultura narodnosti, očuvanje njihove duhovne i predmetne kulture, tradicija, njegovanje i razvijanje njihova jezika za cjelokupnu naciju nenadoknadi-va je vrijednost koju treba čuvati. Mađarska za narodnosti osigurava pojedinačno i zajedničko pravo. Novi zakon o narodnostima uzorno osigurava prava za rabljenje materinskog jezika, za gajenje kulture i za obrazovanje. Zakon više ne govori o manjinama, nego o narodnostima, koji naziv više ne sadrži relaciju većina–manjina, prema prijedlogu treba istaknuti one vrijednosti s kojima nacionalne zajednice pridonose kulturi Mađarske.

Pripreme bačkih Hrvata za Kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj

Izbor delegata u Gari

Savez Hrvata u Mađarskoj saziva svoj redoviti Kongres koji će se održati 21. travnja 2012. godine u HOŠIG-ovim prostorijama u Budimpešti. Ovih tjedana diljem Mađarske, odnosno po hrvatskim regijama, održavaju se izborni skupovi – regionalnih ogranka i registriranih udruga – na kojima se biraju delegati koji će predstavljati članstvo na Kongresu pri donošenju važnih odluka vezanih za rad i budućnost Saveza. S obzirom na velik broj pojedinačnih članova, te na raštrkanost naselja od sjevera do juga i istoka, izborni skupovi u Bačkoj regiji, zapravo Bačko-kiškunskoj županiji, sazivaju se na tri različita mjesta. Prvi i najveći skup održan je 21. ožujka u Gari, drugi će se održati 28. ožujka u Kečkemetu (za tamošnje članove), a treći 30. ožujka u Kalači (za članove iz Bačina, Dušnoka i Kalače). Pošto je jednoglasno prihvaćen predloženi dnevni red, predsjednik Joso Ostrogonac sazeo je rad Saveza Hrvata u razdoblju između dva redovita kongresa (Koljnof, 2006 – Budimpešta, 2012. godine), a zatim je održan izbor delegata.

Na prvom i najvećem skupu koji je održan 21. ožujka u vijećnici Seoske kuće u Gari, sazivani su članovi Saveza iz 10 južnih naselja: iz Baje, Baškuta, Bikića, Čavolja, Čikerije, Gare, Kaćmara, Santova, Sentivana i Tompe.

Nakon pozdravnih riječi, predsjednica Bačkog ogranka SHM-a Angela Šokac Marković izvijestila je okupljene o mjestu i vremenu sazivanja redovitog Kongresa, te pravilima izbora delegata i njihovu broju po regijama. Kako je uz ostalo istaknula, po važećem Statutu svaka učlanjena udruga, a svakih 25 pojedinačnih članova imaju pravo na jednog

delegata. Nadalje reče kako je izborni skup sazvan u Gari zbog toga što je sa 63 člana posrijedi naselje s najvećim brojem članova Saveza Hrvata u Mađarskoj. Uostalom Bačka ima najveći broj pojedinačnih članova, stoga je s 263 člana ostvarila pravo na deset delegata. Osim toga iz Bačke je učlanjeno četiri hrvatske udruge, koje imaju pravo na po jednog delegata. Na taj način Bačka će na Kongresu biti zastupljena s ukupno 14 delegata. Predsjednica Bačkog ogranka ujedno je najavila i sljedeće skupove članova za izbor delegata 28. ožujka u Kečkemetu, a 30. u Kalači. Pravo na broj delegata određeno je prema raspodjeli broja članstva. Tako je u Gari od deset delegata birano šest, u Kalači će se birati tri, a u Kečkemetu jedan delegat. Kada su posrijedi udruge, one same biraju svog delegata na izbornoj skupštini, a to su

dvije bajske udruge: Udruga Orkestar „Čabar“, Udruga HKC „Bunjevačka čitaonica“, Udruga HKUD „Vodenica“ u Bačinu i Neprofitna udruga bunjevačkih Hrvata u Aljmašu (Divan klub). O izboru delegata do kraja ožujka potrebno je dostaviti zapisnike s izbornih skupova središnjici Saveza Hrvata u Mađarskoj, nakon čega će delegatima biti dostavljane pozivnice s dnevnim redom i pismenim materijalima za Kongres.

U nastavku se okupljenima obratio i predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac, koji je zahvalio na odazivu, uz ostalo naglašujući kako su svim članovima poslali pismene pozivnice za izborni skup. Ukratko je ukazao na važnost civilnih udruga, čija uloga posljednjih godina postupno jača, posebno je istaknuo ulogu Saveza u kandidiranju za mjesne, županijske i državnu hrvatsku samoupravu. Kako uz ostalo reče, na dnevnom redu Kongresa bit će izvješće o radu, izvješće o financijama za raz-

promjene budućeg rada, sukladno novom Zakonu o civilnim udrugama godišnje sazivanje skupštine (kongresa), Savez kao neprofitna udruga, uz dosadašnje dužnosnike, iz redova Predsjedništva izbor i jednog dopredsjednika. Među budućim ciljevima istaknuo je borbu protiv odnarođivanja (asimilacije), unapređivanje školstva, pomlađivanje članstva i zastupljenost u hrvatskim samoupravama.

U sklopu drugog dnevnog reda prišlo se izboru šest delegata za predstojeći Kongres, pri čemu je jednoglasnošću nazočnih prihvaćeno da Gari s najvećim brojem članova pripadne dva delegata, a ostalima preostala četiri. Tako su javnim predlaganjem i glasovanjem predloženi i jednoglasno izabrani: Martin Kubatov (Gara), Katica Antalović Murinji (Gara), Angela Šokac Marković (Baja), Joso Šibalin (Santovo), Anica Matoš (Kaćmar) i Stipan Mandić (Čavolj). Za delegata u pričuvu izabran je Miloš Pijuković (Čikerija).

Predsjednica Bačkog ogranka SHM-a Angela Šokac Marković nakraju je najavila kako će nakon održavanja izbornih skupova sazvati sjednicu bačkih delegata za Kongres, a poslije Kongresa i članstvo Saveza kako bi izvijestili o radu i odlukama vrhovnog tijela. Ujedno je upućen i poziv na redovitu uplatu članarine, to više, kako je naglašeno, što će se 80% uplaćene članarine vratiti regijama. Nakon toga mora se odlučiti o namjeni spomenutih sredstava.

SELURINCE – Opet je potpisan ugovor između gradske samouprave toga naselja i Poduzetničkog središta Baranjske županije o organiziranju Poljoprivrednog i prehrambenog sajma, koji se provodi s proračunom od 30–35 milijuna forinti. Grad nadalje daje na raspolaganje teren za sajam, te kao svoj ulog snosi troškove uporabe zdanja.

S. B.

„I posviraj veselo, da nas čuje sve selo...“

Poganski ženski zbor izdao je svoj prvi CD, s naslovom „I posviraj veselo, da nas čuje sve selo...“ koji je predstavljen poganskim Hrvatima i njihovim prijateljima 2. ožujka pred prepunim gledalištem. Navikli smo članice zbora zvati „Snaše“ pa i zbor Ženski pjevački zbor „Snaše“, ali je očito s naslovnice CD izdanja kako se radi i kako se oni žele zvati Poganski ženski zbor. CD sadrži 41 „omiljenu pjesmu“ zbora, kaže njegova voditeljica Eržebet Orovica.

Poganski ženski zbor utemeljen je 1988. godine uz potporu tadašnje poganske Hrvatske samouprave, uz čiju potporu djeluje i danas. Na repertoaru imaju pjesme svih subetničkih skupina Hrvata u Mađarskoj: bošnjačkih, šokačkih, gradišćanskih, podravske, bunjevačkih Hrvata, dalmatinske note, crkvene pjesme... Nema seoske priredbe na kojoj u posljednjih 13 godina svoga djelovanja nije nastupio Poganski ženski zbor: Dan sela, Kupusni dan, Hrvatski dan, bio je na brojnim putovanjima u zemlji i inozemstvu, tako su 2006. godine predstavljali Hrvate iz Mađarske i u Bruxellesu. Čine ga članice snažnih glasova, obučene u izvornu nošnju bošnjačkih Hrvata, uglavnom vlasništvo članice zbora i seoske načelnice Age Dragovac. Bili su i na audiciji kod Svetog Oca pape, imaju prijatelje u talijanskom gradiću Gorgi i na jadranskoj obali u Grebaštici, u svim hrvatskim naseljima u Mađarskoj... Danas zbor čini deset članica, to su: Janja Dragovac, Andrea Fejes, Beata Gorjan, Anna Halmos, Szilvia Koczka-Jakab, Zsuzsanna Koltai Juhász, Veronika Šajnović Krasznai, Erzsébet Muri, Edina Piros i Eržebet Orovica. Na CD izdanju glazbenu pratnju osigurava im Orkestar Vizina pod ravnanjem Zoltána Vízvária, a članovi su: Silvestar Balić, Martin Horvat, Žombor Horvat, László Mészáros i Milan Sabo. Na CD izdanju čuju se i gajde Richarda Patkósa. Članice kažu kako je ovaj CD zbroj njihovih najomiljenijih i najčešće pjevanih pjesama podrijetlom iz raznih krajeva nastanjenih Hrvatima, i na neki način daju pregled pjeva-

nih pjesama od žetve do Božića, vezanih uz narodne običaje. U ostvarivanju CD izdanja mnogo im je pomogao Štefan Pajrić, a na CD se mogu čuti i ulomci molitava te stihovi hrvatskih pjesnika iz Mađarske u odabiru Zoltana Gataija i u izvedbi Antuna Vidakovića. Prekrasnu fotografiju na omotu CD-a načinio je Marko Dragovac, a dizajn potpisuje Attila Róder. CD je snimljen 2011. godine u pečuškom Studiju Sonarium, a ton-majstor je bio Gábor Schulteis. CD je izdan uz potporu Samouprave sela Pogana, Udruge

poganskih Hrvata, Hrvatske samouprave sela Pogana i Zaklade za Pogan. Na CD-u nalazimo sedam baranjskih pjesama, tri podravske, dvije bunjevačke, dvije žetelačke, dvije pjesme koje se pjevaju uz vino, šest svatovskih, tri gradišćanske, dvije dalmatinske.

Večer u Poganu u trajanju od nešto više od sat vremena glazbenog programa, oduševila je nazočne, a svima je na pomoći zahvalila voditeljica zbora Eržebet Orovica. Poimence pomagačima koji su pridonijeli izdanju CD-a i ostvarenju večeri: Ivan Semeljac, Gyula Hammer, Mihály Bánfai, Radics Ivánné, Sipos Istvánné, Ferenc Kárpáti, Ruža Kamarić, Ivan Orovica, Wenhardt Jakabné, Đuro Dragovac, Bozsánovics Györgyné. Posebno je zahvalila na pomoći nekadašnjem stanovniku sela Ivanu Blaškoviću koji je pomogao izdanje CD-a, švelji Edit Szabó, na glačanju Mariji Kövecses, na digitaliziranju starih fotografija Imreu Szilágyiu, na rasvjeti Jánosu Birkenstocku, na izradbi pozivnice Kingi Patkó, na dekoraciji dvorane Viktoru Kozariću te pozvala nekadašnju članicu koja je te večeri sjedila u publici, Zorku Radić, da zapjeva zajedno s njima. Nakon svega kušali smo kolače poganskih Hrvata: loks, kolačiće, gibanicu, listiće, makovnjaču, orahnjaču, pogaču što su ispekale Radics Ivánné, Sipos Istvánné, Ruža Kamarić, Wenhardt Jakabné, Bozsánovics Györgyne, Zsdrál Márkné, Sztánics Jánosné, Szemmelróth Istvánné, Ana Stanić, Birkenstock Jánosné.

Proslava 15. ožujka u Maloj Pešti

Vijenac i svijeće u znak sjećanja na Máriu Lebstück

Kyra Szabó Zsíros, Ema Gabelić i Zsolt Karlović, daci budimpeštanske Hrvatske škole, na hrvatskom su jeziku interpretirali „Narodnu pjesmu” Sándora Petőfia

Na groblje natporučnice mađarskog domobranstva Márie Lebstück u Novoj Pešti već godinama uz dan proslave Mađarske revolucije iz 1848. godine polažu se vijenci, cvijeće i pale se svijeće u znak sjećanja na nju. Tako je to bilo i ove godine, 14. ožujka, kada su se stanovnici Male Pešte okupili kod njezina groba, koji su osim mađarske zastave krasile i vrpce hrvatske trobojnice. U okvirima svečanog programa kazivanjem prigodnih stihova i pjevanjem uglazbljenih stihova Sándora Petőfia uz gitarsku pratnju nastupili su učenici Odgojno-obrazovnog središta «Frigyes Karinthy» iz Male Pešte te Kyra Szabó Zsíros, Ema Gabelić i Zsolt Karlović, daci budimpeštanske Hrvatske škole, na hrvatskom su jeziku interpretirali „Narodnu pjesmu“. Vijenac na grob Márie Lebstück položio je bilježnik Samouprave IV. okruga dr. Róbert Tahon, predsjednica Hrvatske samouprave tog okruga Marica Gal, a svijeće su zapalili HOŠIG-ovi učenici. Danas više nema živih potomaka njezine obitelji. Nekada su dolazili na groblje, i zajednička fotografija s predsjednicom Maricom Gal krase zidove prostorije Samouprave.

Mária Lebstück rođena je u bogatoj trgovačkoj obitelji. Od 13. godine živjela je u Beču. Pod imenom Károly Lebstück sudjeluje u Bečkoj revoluciji 1848. godine, od ožujka do listopada u odredu je pravnik. Nakon sloma revolucije u Beču pridružuje se oslobodilačkoj vojsci, sudjeluje revolucionarnim događanjima u Budimu. Nakon sloma revolucije u aradskoj tvrđavi biva zatvorena, oslobo-

đena je i prognana iz Mađarske. Sa sinom, rođenim u tamnici, živi u Hrvatskoj. Od 1851. godine u braku je sa slikarom Gyulom Paschom, živi u Győru, nakon muževe smrti živi u bijedi, seli se k sinu u Budimpeštu, gdje i umire. Na zid kuće u Maloj Pešti, gdje je ona preminula, stavljena je spomen-ploča 15. ožujka 1935, na spomen-dan izbijanja Peštanske revolucije, te njeno ime nosi ulica u središtu Nove Pešte.

Lik Márie Lebstück ovjekovječen je operetom Natporučnik Mária mađarskog skladatelja Jenőa Huszke u 1942. godini.

k. g.

Vijenac na grob Márie Lebstück položila je i predsjednica Hrvatske samouprave tog okruga Marica Gal

Stjepanu Gulinu Goranov vijenac

Goranov vijenac za 2012. dobio je hrvatski pjesnik Stjepan Gulin, a nagradu Goran za mlade pjesnike Davor Ivankovac (1984) za pjesnički rukopis «Freud na Facebooku». Nagrade su dobitnicima uručene na središnjoj manifestaciji 49. Goranova proljeća, 21. ožujka u Lukovdolu, priopćio je predsjednik Odbora Goranova proljeća Ivica Prtenjača. Žiri, u sastavu Miroslav Mićanović, Olja Savičević Ivančević, Dorta Jagić, Nikola Petković i Marko Pogačar, jednoglasno je odlučio da se Goranov vijenac ove godine dodijeli uglednom hrvatskom pjesniku Stjepanu Gulinu. U obrazloženju nagrade stoji da je snaga Gulinove kritike izvanliterarne zbilje nesvakidašnje jaka. A jaka je jer je tiha. Čitatelju se ne unosi u lice. Svjestan da njegova sloboda prestaje u trenutku kada uđe u prostor slobode drugoga, ovaj se pjesnik čitatelju obraća bezinteresno, estetski ga podsjećajući i upozoravajući na užas prezenta koji nestaje. Gulin je zapravo bespoštedni dijagnostičar zbilje. A užas otuđenja i raščovječenja o kojima piše, izvorno ne pripada imaginariju njegova stiha: on pripada svijetu. Istome svijetu kojemu, već toliko godina, jedan od posljednjih patricija stiha s ove bande Mediterana, uredno i strpljivo, bez milosti uzima anamnezu, navodi se, uz ostalo, u obrazloženju nagrade. Žiri, u sastavu Andriana Škunca, Slađan Lipovec i Branislav Oblučar, jednoglasno je odlučio da nagradu Goran za mlade pjesnike dobije Davor Ivankovac za pjesnički rukopis «Freud na Facebooku» koji odlikuje upečatljiv spoj liričnosti i cinizma. Pjesnički je tekst prostor uranjanja u različite dimenzije zbilje, od one osobne, preko virtualne i književne do neizbježne društvene i povijesne, o čemu se progovara s beskompromisnom žestinom, ali i potrebnom sugestivnošću pjesničkoga jezika, navodi se, uz ostalo, u obrazloženju nagrade.

Za svoje rukopise pohvaljeni su Filip Žganjer i Darko Šeparović.

Trenutak za pjesmu

Luko Paljetak

Najam

Unajmio sam sebe da te voli i neprestano obnavljam taj najam za istu cijenu, možda malo veću, tako me, kad me boli, manje boli, ali ti ne znaš za to, a na svoju sreću to ne znam ni ja, samo spajam u sebi najmoprimca s najmodavcem, sve drugo teče ustaljenim pravcem; proljeće stigne, rascvjetali bajam učini sa mnom sve ono što cvijeću ti činiš, ja izdatke samo zbrajam

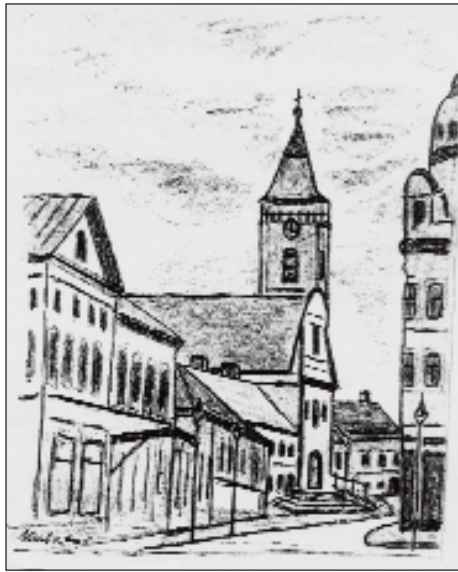
Bajski Hrvati i ove korizme imaju svoju pobožnost Križnoga puta na hrvatskom jeziku

„U bajskome franjevačkom samostanu 1787. godine živjelo je osamnaest svećenika, tri brata laika; u njemu je bogoslovsko učilište, a redovnici vode u Čevapovićevo doba (kraj XVIII. stoljeća i prva polovica XIX., moja primjedba) i višu gimnaziju” (Ante Sekulić: Hrvatski pisci u ugarskom Podunavlju od početaka do kraja XVIII. stoljeća. Zagreb, 1993, 199. stranica).

„Svoju prvu misu održao je 8. srpnja (1900. g., moja primjedba) u bajskoj franjevačkoj crkvi.” Naime veliki Ivan Petreš, svećenik, pisac i pjesnik, veliki buditelj bačkih Hrvata: Bunjevaca i Šokaca. (Kačmar, 1876–Baja, 1937) (Hrvatski književnici u Madarskoj: Ivan Petreš. Nemzeti Tankönyvtársadalmi kiadó, Budapest, 1999. Priredio: Marin Mandić, 15. stranica).

Mogli bismo spomenuti i slavnog Ignacija Martinovića, kojega su pogubili 20. svibnja 1795. na budimskome Krvavom polju kao mađarskog jakobinca, koji ima na uglu baj-

ZAGREB – E-učenje hrvatskog kao inog jezika, strateški projekt koji pridonosi očuvanju nacionalne i kulturne samobitnosti te promicanju hrvatskoga jezika i kulture u inozemstvu, predstavljen je na Sveučilištu u Zagrebu koje ga je pokrenulo zajedno s Hrvatskom maticom iseljenika (HMI) i Sveučilišnim računskim centrom SRCE. E-poučavanje hrvatskoga jezika omogućava učenje hrvatskog na daljinu pomoću sustava za e-učenje. Namijenjeno je osobama koje ne mogu pohađati klasični tečaj jezika, odnosno strancima, djeci i potomcima hrvatskih iseljenika, posebno budućim studentima Sveučilišta u Zagrebu. Na projektu se radi od 2009. g., a on povećava mogućnost širenja hrvatskoga jezika. Tečaj e-učenje posebno je važan za studente koji dolaze preko mobilnosti. Važan je i za djecu iseljenika te za nastavnike koji poučavaju u inozemstvu i one kojima zbog naravi posla nedostaje dodir s hrvatskim jezikom. Projekt je prvi takve vrste za hrvatski jezik u Hrvatskoj. Osnovni je cilj projekta bio omogućiti učenje hrvatskoga kao inoga jezika osobama koje nisu u mogućnosti pohađati klasični tečaj jezika. Od rujna 2011. tečaj HiT-1 provodi se redovito, a traje 12 tjedana, što uključuje 25 sati izravne nastave s lektorom. Tečaj je do sada pohađalo 17 polaznika s pet kontinenata. Novi ciklus tečaja započinje 2. travnja, a prijave su otvorene do 19. ožujka. Sveučilište organizira i individualnu e-nastavu Hej za polaznike čija je razina znanja hrvatskoga jezika iznad početničke. Nastava se održava pomoću Webinara ili Skypa u paketima od deset sati, pri čemu je vremensko ograničenje održavanja nastavnih sati određeno na tri mjeseca.

Crtež Stipana Kubatova

skoga franjevačkog samostana i spomen-ploču. Ili Luku Čilića, Mirka Pavića te Grgura Peštalića, svu trojicu iz XVIII. stoljeća, kao hrvatske franjevačke redovnike koji su djelovali i u bajskome franjevačkom samostanu i bitni su za našu hrvatsku prošlost.

U bajskoj crkvi Sv. Antuna Padovanskog, franjevačkoj, pokraj spomenutoga poznatoga franjevačkog samostana svakoga petka u tri sata poslije podne okupi se desetak bajskih Hrvata na pobožnost Križnoga puta na hrvatskom jeziku. I ove korizme. Mole se za svoje potrebe te svojih bližnjih. Za duše u čistilištu, za hrvatstvo i katoličanstvo. U crkvi u kojoj su nekada misili, eto, i tako čuveni sinovi našega naroda od kojih sam naveo samo nekoliko. Dobar osjećaj, čak i veličanstven. Svima našim sunarodnjacima želimo lijepu korizmu i još ljepši Uskrs, kada nam stigne. Ako Bog da. Živjeli!

Živko Gorjanac

Iz povijesti Hrvatskoga glasnika

Ombudsmanovo izvješće

(...)

Prema mišljenju parlamentarnog ombudsmana, manjinski samoupravni sustav još uvijek nije popunjen onim sadržajem koji se od njega očekuje. U odnosima i suradnji manjinskih i mjesnih samouprava ima mnogo pukotina zbog kojih dolazi do čestih nesporazuma i suprotnosti. Pri donošenju odluka seosko poglavarstvo zapostavlja mišljenje manjinskih zastupnika, pa se i pitanja manjinskoga života rješavaju bez njih. To znači da su manjinska prava samo formalna, jer mjesne samouprave „u praksi rade kako hoće”. Zakon bi i to morao regulirati.

Ombudsmanovo izvješće ukazuje i na propuste, odnosno na neizvršena obećanja državnih vlasti. Najvažnije pitanje u tome nizu jest parlamentarno zastupništvo. Na tome radi poseban odbor u Parlamentu, ali je zasada velik raskol između stajališta pojedinih političkih stranaka. Na žalost, ni manjinske krovne organizacije nisu jedinstvene u tome pitanju, što dalje otežava izradbu zajedničkoga rješenja. Međutim, potpuna je suglasnost između manjinskih samouprava, koalicijskih i oporbenih stranaka u tome da se tijekom modificiranja zakona moraju osigurati i financijski uvjeti za ostvarenje kulturne autonomije nacionalnih manjina.

Dotle materijalna sredstva, manjinske samouprave ne mogu primiti na sebe održavanje svojih ključnih ustanova. Bila bi to od njihove strane velika neodgovornost.

(...)

M. M.

(Hrvatski glasnik, 2000/17)

Bogatstvo...

Plajgorski muži jaču na dvoru krčme, sredinom 1960-ih ljet
(Sliku je poslao: Vince Hergović)

Santovo

Školsko natjecanje u kazivanju stihova i proze

Povodom Dana hrvatskoga jezika, a u suorganizaciji Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma te mjesne Hrvatske samouprave, 13. ožujka u Santovu je održano školsko natjecanje u kazivanju stihova i proze na hrvatskom jeziku, upriličeno u lijepo uređenim prostorijama novog učeničkog doma.

Dio sudionika

Članovi ocjenjivačkog suda i gosti

Nakon zajedničke uvodne pjesme, okupljene sudionike i goste pozdravio je Joso Šibalin, među njima posebno generalnu konzulicu Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljanu Pancirov, te predsjednika Hrvatske državne samouprave, održavatelja santovačke škole, Mišu Heppa, zahvaljujući im što su svojom nazočnošću uveličali školsku svečanost. Uz učiteljice i nastavnice hrvatskoga jezika odazvalo se i nekoliko roditelja.

Nakon toga uslijedilo je natjecanje koje je organizirano u četiri kategorije-1-2, 3-4, 5-6. i 7-8. razred.

Na natjecanju je sudjelovalo 35 najboljih kazivača od 1. do 8. razreda, a priređena je i mala izložba učeničkih crteža, izbor najboljih ostvarenja pristiglih na natječaj likovnih radova na temu Narodne rukotvorine. Crteži su izloženi na panoima u predvorju učeničkog doma, te na hodniku prvoga kata.

Priredba je ostvarena materijalnom potporom Generalnog konzulata Republike Hrvat-

ske u Pečuhu i Roditeljske zajednice, te darovima nekolicine mjesnih poduzetnika i pojedinaca. Nakraju je održano kratko vrednovanje, proglašenje rezultata i svečana dodjela nagrada. U ime tročlanog ocjenjivačkog suda, predsjednica Ljiljana Pancirov prije svega pohvalila je sve sudionike natjecanja, posebice njihova nastojanja da budu interpretativni, ali i odabir jednako tako hrvatskih kao i domaćih hrvatskih autora. – Pomislila sam danas da sam u Hrvatskoj jer vi ste svi tako lijepo govorili hrvatski – istaknula je generalna konzulica Ljiljana Pancirov pozivajući na njegovanje materinskoga hrvatskog jezika i ubuduće.

Svim sudionicima dodijeljene su spomenice, a najboljima po kategorijama za prva tri mjesta hrvatske knjige, glazbeni CD-i i drugo, te posebne nagrade po razredima.

Sudionicima se nakraju obratio i predsjednik HDS-a. – Ne znam kada sam bio sretniji, kada sam ušao u ovu dvoranu i vidio ovu

prekrasnu mladež, ili kada sam slušao vaše tekstove na hrvatskom jeziku – reče uz ostalo Mišo Hepp. Tom je prigodom svima čestitao, zahvalio je ujedno učiteljicama i nastavnica-ma, odnosno nastavnica hrvatskoga jezika koji su ih pripremili. Treba početi već u vrtiću, i tako nastaviti i poslije, jer samo tako se može usavršiti znanje materinskoga hrvatskog jezika, poručio je između ostalog učenicima Mišo Hepp.

Prvoplasirani po kategorijama izborili su i sudjelovanje na Državnom natjecanju u kazivanju stihova i proze na hrvatskom jeziku „Croatia2012“, koje će se u organizaciji HDS-a u svibnju ove godine održati u Baji.

Prva kategorija: 1. mjesto **Marina Galić** (1. r.) E, baš hoću; 2. **Natanijel Nad** (2. r.) Stjepan Jakševac: Na putu do škole; 3. **Patricija Gubiš** (1. r.) Mravi.

Posebne nagrade: **Dora Orban** (1. r.) *Kišobran*, **Nikodem Nad** (2. r.) Mladen Kušec: Najbolji dječak na svijetu.

Nagrađeni u prvoj kategoriji

Nagrađeni u drugoj kategoriji

Dio sudionika

Nagrađeni u trećoj kategoriji

Druga kategorija: 1. mjesto **Viktorija Božić** (3. r.) Narodna: Tri lovca; 2. **Milan Milanković** (3. r.) Grigor Vitez: Neposlušne stvari; 3. **Adrijan Vöö** (4. r.) Gordana Glibo: Gušča svada.

Posebne nagrade:
Čenge Brevai (3. r.) Stanislav Femenić: Kad se čičak zaljubio;
Ilija Stipanov (4. r.) Marko Dekić: Sviraj, sviraj.

Treća kategorija:
1. mjesto **Mirela Galić** (5. r.) Grigor Vitez: Zašto ne bi...;
Miroslav Balatinac (5. r.) Mišo Jelić: U čast ikavici; 2. **Slaven Sabo** (6. r.) Ratko Zvrko: Grga Čvarak; 3. **Mila Hlavati** (6. r.) Marko Dekić: Znaš li.

Posebne nagrade:
Rita Tomašev (5. r.)

Nagrađeni u četvrtoj kategoriji

Drago Britvić: Bože, čuvaj Hrvatsku, **Valerija Šimon** (6. r.) Gustav Krklec: Susret sa školom.

Četvrta kategorija: 1. **Patricio Čahut** (7. r.) Zet u gostima – proza; 2. **Ivana Martić** (7. r.) Ludi Alba – proza; 3. **Džesika Mandić** (7. r.) Grigor Vitez: Pjesma za svu djecu svijeta.

Posebne nagrade:
Bijanka Bujak (7. r.) Jure Jurković: Nije lako biti dijete, Ivan Gundulić: Himna slobodi.

S. B.

LUKOVIŠĆE – U sklopu IPA programa prekogranične suradnje „Zajednički program škole u prirodi“ pod akronimom HU-CR JOSP (joint open-air school program) Drávamenti Körzeti Közoktatási Intézmény (Regionalni obrazovni institut Dravske regije – DKKI) i suhopoljska osnovna škola započeli su peti projekt, koji se provodi od 26. do 30. ožujka. Polaznici škole u prirodi bit će smješteni u Omladinskom hostelu Selymes Dubrincs u Tomašinu, a za program među ostalim predviđeno je i projektiranje filma o Nacionalnom parku Dunav–Drava, kupanje u barčanskome Rekreativnom središtu, biciklistička tura po Lukovišću, posjet Hrvatskoj zavičajnoj kući, upoznavanje rada na digitalnom zemljovidu, obrtničke radionice i razna športska natjecanja. Vrijednost je cjelokupnoga projekta „Zajednički program škole u prirodi“ ukupno 183.282,31 eura.

SANTOVO – Blagdanom Cvjetnice, kada se Crkva spominje Isusova ulaska u Jeruzalem u dane prije Pashe, a posebno njegove muke i smrti, počinje Veliki tjedan pred Uskrs. U Santovu se i ove godine povodom blagdana Cvjetnice, 1. travnja, na nedjeljnoj misi na hrvatskom jeziku pjeva Muka i smrt Isusova. Misno slavlje u 11 sati i 15 minuta počinje blagoslovom macinih grančica i ophodom hrvatskih vjernika u župnoj crkvi, koji će predvoditi crkveni odbornici hrvatske zajednice i župnik Imre Polyák. Muku na hrvatskom jeziku izvode članovi crkvenoga pjevačkog zbora i drugi vjernici, njegujući pučko pjevanje na šokačkoj ikavici. Dodajmo kako će u subotu, 31. ožujka, nakon hrvatske mise u 18 sati biti održana proba za pjevanje Muke na hrvatskom jeziku.

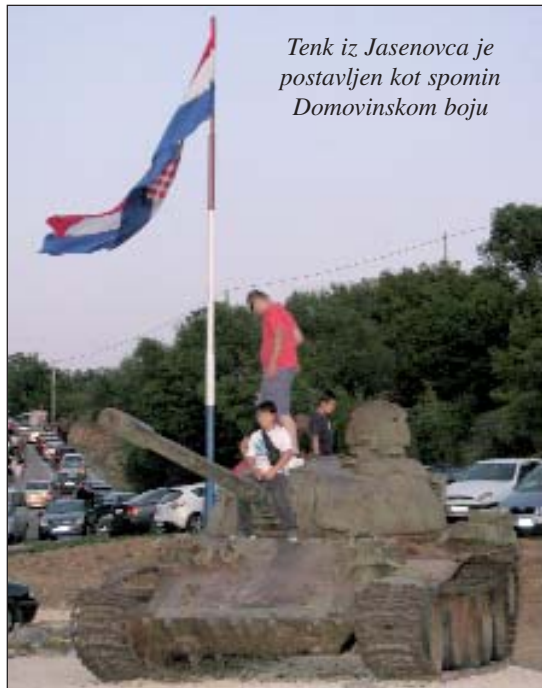
BAJA – U suorganizaciji Hrvatske samouprave grada Baje, pečuškoga Hrvatskog kluba i udruge Augusta Šenoe, te Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, u županijskom Domu narodnosti u Baji 2. travnja, s početkom u 16 sati i 30 minuta, otvara se izložba „Četiri slikara naive iz Hrvatske“. U okviru izložbe predstavljaju se Dragutin Kovačić, Stjepan Đukin, Martin Đukin i Vladimir Ivančan. Izložbu će otvoriti Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu.

PEČUH – Redovita mjesečna misa na hrvatskom jeziku bit će na drugi dan Uskrsa, 9. travnja, s početkom u 16 sati u crkvi Svete Elizabete u pečuškom Kertvarošu. Služit će je župnik spomenute crkve Franjo Pavleković, a pjevat će Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe.

Iz ljetnih spominkov

Thompsonovo Čavoglave – spomin-mjesto s tenkom iz Jasenovca

Petoga augustuša 2011. ljeta, na Danu pobjede i domovinske zahvalnosti nemoguće je dobiti kartu u Zagrebu na šibenski autobus koji se ravno vozi na autoputu i čez tri ure je odzdola na morju. Gospodja mi jedinom mogućnošću ponudja kartu za autobus koji putuje malo okolo-naokolo i „za kratkim” sedmournim skitanjem me konačno vanpehne u zaželjenom Šibeniku. Na autobusu, zahvaljujući šoferu, na radiji slušamo izravno emisiju iz Knina sa svečanosti, na kojoj premijerka Hrvatske, Jadranka Kosor, pozdravlja i haške osudjenike Ante Gotovinu i Marka Čermaka ter kaže: „prez njih danas ne bi imali što slaviti”. Ta pozdrav dan kasnije zabrinjava i Amnesty International, a neki aktualni hrvatski političari cijenu veličanje ratnih zločinca i ponašanje gospodje Kosor neeuropkim. Srpski intelektualci pak viču u eter, kako je tijekom Operacije pobiglo 220 jezero Srbov, a ubijeno 1200 ljudi. Suprot tomu hrvatski zviranjki govoru o 324 ubijenih i 90 jezero pobiglih Srbov iz Hrvatske.

Tenk iz Jasenovca je postavljen kot spomin Domovinskom boju

Vrhunac toga dana je svakako Thompsonov koncert

Hrvatska mladina je posebno znala svečevati

Zaman se pašćim, jasno mi je da smo u velikom zakašnjenju, što se tiče vrimenta da pred kolonami i mnoštvo ljudi zajedmo na najveće „hodočasno mjesto” toga dana, u Čavoglave. Dokle zajedmo do seoske table, brojni auti, motori, teretnjaki stoju u redu. Nema šipanja, svi su strpljivi, ima još nekoliko ur do velikoga Thompsonovoga koncerta. Na raskršću policajci diktiraju tempo. Bolje je na noga nastaviti put od kih sedam kilometarova, prlje se zajde gori na brig, kade je izložena najnovija dika ovoga sela. Udruga ratnikov Domovinskoga boja, po predlogu vukovarskoga branitelja, pukovnika, a ne nazadnje i mučenika srpskoga konc-logora Petra Janjića Tromblona, iz Jasenovca je dovezla u noći 2. na 3. augustu, tenk T-55 na sveto tlo. Tim je postavljeno i spomin-mjesto na heroja Dina Šimića ki je 1991. ljeta pao u borbi u Jasenovcu, a uglavnom i svim žrtvama i junakom Domovinskoga boja. Debelo se zaškuruje kad ostavljamo za sobom bojnu relikviju i spustimo se u masu raspoloženih ljudi. Svaki drugi človik je u nekoj črnoj majici s portretom Ante Gotovine, Thompsona, skicom Oluje itd. Cesta s obadvi stran do crikve Hrvatskih mučenikova je otvoreni sajam,

od pila do jila, od igračkov i hrvatskih simbolova, sve se more kupiti. Nosi im se črljena boja i trobojnica na svakom koraku. Nije lako najti u ovoj jedinstvenoj masi sisačke branitelje, ki su prezentirali bojne knjige i u Gradišću. S pukovnikom Ivicom Pandžom Orkanom i predsjednikom Sisačko-moslavačke županije, Željkom Kardašem imamo dogovoreni sastanak u Čavoglava. Umirovljeni pukovnik ki i danas ima probleme sa zdravljem zavolj bojne rane, vjerojatno od čuda hoda i stanjanja, s batikom ide pred nas i pelja nas sve do stola svojih oduševljenih suborcev. Po neki ocjenjivanji 120 000 ljudi je ovde, a Šibenski tajednik 11. augustuša 2011. ljeta piše samo za 80 jezero obožavatelj. Pjesme „Diva Grabovčeva, Duh ratnika,

Lijepa li si, E, moj narode“ itd., svejedno invitiraju razdraganu publiku da se bliže držu prijateljska ramena da se zaljubljeniki češće spajaju u kušcu, a da se i barjak i ruke više zdižu u luftu. Sve u svemu, ima nas čuda takovih ki mislimo da je i ovput vridno bilo dojti i viditi ter doživiti proslavu u veličanstvenom sjaju 16. obljetnice vojne akcije, Oluje. Na spominak, u vatrometu pojavljuju se i potom se ugasu male zvijezde. A dvi najveće, one iz Oluje, za rešetkama sidu u Hagu. Do nje, zasad, nažalost, jedino vjetar s Dinare doseže!

-Tiho-

Na ulazu Čavoglave

Vozila su stala i pol ure u koloni

Naš hrvatski u stihovima

Dani hrvatskoga jezika i kulture u Serdahelu nudili su niz programa za školarce, među ostalima i odmjeravanje znanja u kazivanju stihova i proze na hrvatskome jeziku. Regionalno natjecanje priređeno je u serdahelskoj osnovnoj školi 13. ožujka uza sudjelovanje 43 učenika od prvog do osmog razreda iz Bečehela, Kerestura, Sumartona i Serdahela te prijateljskog naselja Draškovca.

Izradila: Dijana Kovači
iz Fičehaza

Nagrađeni u kategoriji 1–2. razred
(Georgina, Patrik, Veronika i Armin)

Regionalnom natjecanju prethodilo je natjecanje u mjesnim ustanovama prilikom kojih su izabrani najbolji kazivači pjesama i proze. Sudionike je pozdravila Jelena Adam, nastavnica hrvatskoga jezika i zastupnica mjesne Hrvatske samouprave, naglašujući važnost čuvanja hrvatskoga jezika i putem učenja pjesama i proznih tekstova. Kako bi se sudionici oslobodili početničke treme, učenici šestog razreda pripremili su kratak igrokaz na zavičajnom govoru o nekadašnjim školskim danima kada još djeca nisu dobro poznavala mađarski jezik i zbog nesporazuma nastali su šaljivi prizori.

Kazivanje stihova odvijalo se prema kategorijama, prvo su se natjecali najmlađi pa redom do osmog razreda. Kazivači su se mogli prijaviti s pjesmom po vlastitu odabiru, bilo je pjesama od poznatih autora Stanislava Femenića, Ratka Zvrka, Grigora Viteza, Dobriše Cesarića, Jadranke Čunčić Bandov i drugih, te nekoliko naših autora: Jolanke Tišler i Stipana Blažetina. U redovima ocjenjivačkog povjerenstva sjedile su nastavnice Margit Mirić, ravnateljica draškovečke škole (u ulozi predsjednice), dr. Erika Rac, nastavnica, i Marija Biškopić, ravnateljica domaće osnovne škole. Prema predsjedničinih riječima, sudionici natjecanja vrlo su se dobro pripremili, tekstove su dobro naučili, naravno, prilikom kazivanja kod nekih se zamjećivala trema. Najviše prijavljenih bilo je u 3–4. razredu, pa upravo zbog toga mnogi za nijansu nisu postigli prvo, drugo ili treće mjesto. Nažalost, u najvišim razredima interes je bio najmanji, sudjelovalo je svega tri učenika, pa gđa Mirić smatra da ubuduće i njih treba više motivirati, naime o pjesništvu će još mnogo učiti i u srednjoj školi, a prilikom natjecanja stječu i naviku recitiranja, obogaćuju fond riječi.

Nakon užine slijedila je dodjela priznanja, nagrada. Sudionici su podareni skromnim poklonom i spomenicima, a oni koji su bili među najboljima, dobili su knjigu, bilježnicu ili neko školsko pomagalo.

Ravnateljica draškovečke škole mentorice podarila je časopisima i knjigama, te im čestitala na uspješnom radu s djecom.

Nagrađeni u kategoriji 3–4. razred
(Anica, Nina, Hana i Dorica)

Najbolji po kategorijama bit će prijavljeni na državno natjecanje Hrvatske državne samouprave, na Croatiadu.

Nagrađeni učenici na regionalnom natjecanju u kazivanju stihova i proze:

1–2. razred

- I. Veronika Kos, Kerestur
- II. Georgina Major, Serdahel
- III. Patrik Kolman, Serdahel;
- Armin Hason, Sumarton

Nagrađeni u kategoriji 7–8.
razred
(Patricija, Ema i Fani)

Nagrađeni u kategoriji 5–6.
razred (Bernadeta, Kiti i Lili)

3–4. razred

- I. Dorica Nikli, Kerestur;
- Hanna Lukač, Sumarton
- II. Anica Tirasi, Serdahel
- III. Nina Turul, Serdahel

5–6. razred

- I. Bernadeta Turul, Serdahel
- II. Kiti Schevelik, Kerestur
- III. Lili Korčmaroš, Serdahel

7–8. razred

- I. Patricija Koša, Serdahel
- II. Fani Nemet, Serdahel
- III. Ema Molnar, Kerestur.

BUDIMPEŠTA – U prvom krugu Državnog natjecanja osnovnoškolaca iz hrvatskoga jezika, književnosti i narodopisa 2. siječnja sudjelovalo je ukupno 36 učenika, 8 iz narodopisa, 12 iz osnovnih škola s predmetnom nastavom i 16 učenika dvojezičnih škola iz hrvatskoga jezika i književnosti. Pravo sudjelovanja na završnici, koja će biti 18. travnja, s početkom u 10 sati, u budimpeštanskoj Hrvatskoj školi, stekla su 4 iz narodopisa, 8 s predmetnom nastavom te 11 učenika dvojezičnih škola iz hrvatskoga jezika i književnosti. Njihove odgovore vrednuje tročlano povjerenstvo: Matilda Bölcs, predsjednica, Stipan Karagić i Tomislav Krekić. Nadmetanje redovito organizira Magdalena Šibalin Kühn, djelatnica Zavoda za istraživanje i razvoj prosvjete pri Ministarstvu nacionalnog resursa.

BUDIMPEŠTA – Misa na hrvatskom jeziku u crkvi Svetog Mihovila, u budimpeštanskoj Vackoj ulici, služit će se u nedjelju, 8. travnja, s početkom u 17 sati. Misu služi vlč. Arpad Horvat.

BAJA – U glavnoj organizaciji bajske Gradske samouprave, od 29. ožujka do 1. travnja u tom se gradu priređuju Mindszentyevi dani koji se otvaraju 29. ožujka svečanim misnim slavljem u župnoj crkvi Svetog Josipa (Határ út), s početkom u 18 sati, uza sudjelovanje pjevačkoga zbora Svete Cecilije. Nakon mise slijedi mimohod vjernika do Mindszentyeva trga. Dana 30. ožujka u svečanoj dvorani Gradske kuće, s početkom u 18 sati, povjesničarka Margit Földesi predavat će o životu Józsefa Mindszentya, uza sudjelovanje pjevačkoga zbora Ferenc Liszta, a dr. Gábor Petz govorit će o Mindszentyevu grbu. U Palači bačke kulture, 31. ožujka, s početkom u 18 sati i 30 minuta, predavanje će održati glavni pokrovitelj Sándor Lezsák, a sudjeluju polaznici Vrtića Svetog Ladislava. Od 19 sati počinje projekcija filma o životu kardinala Mindszentya, s naslovom Bijeli mučenik, u režiji Gábora Koltaya. Prvog travnja, na blagdan Cvjetnice, misno slavlje, uz blagoslov macinih grančica, u župnoj crkvi Svetog Josipa, s početkom u 9 sati, preporuča se za nacionalno uzdignuće i za proglašenje blaženikom kardinala Mindszentya.

SANTOVO – Svakog petka u korizmno vrijeme u Santovačkoj župi obavlja se pobožnost Križnog puta. Umjesto župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije, ove godine pobožnost Križnog puta svakog petka obavlja se na kalvariji s novoizgrađenim postajama i obnovljenim starim križevima na mjesnome groblju. S obzirom na naizmjenične hrvatske i mađarske tjedne preko godine, župna pobožnost Križnog puta 30. ožujka u 15 sati obavlja se na hrvatskome jeziku.

Posjet tvornici i Čavolju

Na poziv mjesne Hrvatske samouprave, odnosno njezina predsjednika Stipana Mandića, 12. ožujka generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov posjetila je tvornicu Mogyi Kft. i bačvansko naselje Čavolj. Tom je prigodom upriličen gotovo cjelodnevni posjet tvornici, odnosno njezinu bajskom odjelu.

Zoltán Kenyeres, izvršni je direktor, ali i vlasnik uspješne tvornice „Mogyi” za preradu orašastih proizvoda sa sjedištem u Čavolju. Tvornički proizvodni pogoni i skladišta, osim u ovom dijelu Mađarske na jugu Bačke, nalaze se i u Rumunjskoj, Bugarskoj te u Aziji. Tvrtka je počela kao skroman obiteljski posao, a u dvadesetak godina razvila se u najvećeg mađarskog prerađivača suncokretovih i bućinih koštica, lješnjaka i kikirikija. Uz tvornicu se razvija istraživački institut koji stalno kontrolira kvalitetu i radi na poboljšanju proizvoda. Uza stroge europske standarde tvrtka vodi izuzetnu brigu o standardu zaposlenih i ekološkim principima proizvodnje. Preko 500 zaposlenih omogućava proizvodnju i izvoz u preko 27 država svijeta. „Mogyi” posjeduje i vlastita zemljišta na kojima uzgaja suncokret i bundevu, te vozni park koji pokriva prostor cijele Mađarske. Uz vlastite sirovine većina se uvozi (iz Južne Amerike, Europe, Indije...). Isključivi distributer proizvoda za Hrvatsku je hrvatski *Agrokor*.

Mogyi je pokretač razvoja i prostora u kojem djeluje njegov ured u Čavolju, nedaleko od Baje. Budući da je riječ o naselju u kojem djeluje Hrvatska samouprava, te aktivno rade i Hrvati, razvitak tvornice bitan je i za razvoj samog naselja. Posjet tvornici generalne konzulice, razgledavanje i razgovor s direktorom i vlasnikom, dogovoren je radi što bolje interakcije s tvorničkom upravom i koordinacije s hrvatskim stanovništvom. Pozitivni dojmovi o radu tvornice rezultat su

iznimno jednostavnog, ali kvalitetnog pristupa vlasnika radnom procesu, modernom automatiziranom postupku prerade, racionalizaciji materijala i sirovina, odnosu prema radnicima (uvjeti rada, prehrane, trinaesta plaća, nijedan radnik nije otpušten u dvadeset godina postojanja tvornice jer se pri gašenju određenih proizvodnih linija radnici preraspodjeljuju na druge poslove). Aktualna financijska kriza nije se znatnije odrazila na poslovanje.

Nakon posjeta tvornici organiziran je susret i razgovor s predsjednikom čavoljske Hrvatske samouprave Stipanom Mandićem i uvažnim pedagogom, dugogodišnjim javnim radnikom i etnografom dr. Mišom Mandićem. Razgovarano je o aktualnim pitanjima rada hrvatske zajednice, hrvatskoga kružoka u školi, te o pripremama organizacije 60. obljetnice čavoljskoga hrvatskog kulturnog kruga. Na priredbu su pozvana prijateljska kulturna društva iz matične Hrvatske, Vojvodine i Slovačke, a u povodu proslave organizirat će prigodnu izložbu i znanstveni skup pod naslovom Bunjevci.

- hg -

Snimka: Vjekoslav Filaković

KUKINJ – U organizaciji Hrvatske samouprave, 11. ožujka u mjesnom domu kulture priređena je književna tribina. Gost je bio etnolog Đuro Franković, a ovom prigodom predstavljena je njegova najnovija knjiga „Blagdanski kalendar 1” koja je svjetlo dana ugledala u Đakovu 2011. godine, u izdanju Grada Đakova i Đakovačkoga kulturnog kruga. Knjiga sadrži građu bogate tradicijske kulture Hrvata u Mađarskoj.

Foto: Tomislav Taradija

Muško prelo u Gari

U organizaciji mjesne Hrvatske samouprave, u Gari je 3. ožujka 2012. priređena jedinstvena, tradicionalna muška zabava. Tom se prigodom okupljaju samo muškarci, da se jednom u godini bez svojih supruga, djevojaka provede.

U starim vremenima na posljednji dan pokladnog razdoblja bunjevački muškarci toga sela su se okupili još na jedno „posljednje“ veselje prije početka „posta“ (korizme). Momci su potražili bunjevačka domaćinstva da im daju „divenice“ (kobasice), slanine i jaja. To su odnijeli u „Lenkinu mijanu“ (bunjevačku krčmu ispod sela), birtaš (krčmar) im je to ispekao, pa su uz tamburaše praštali poklade. U ponoć se završilo veselje, pa je započela „post“. Taj su običaj prije tridesetak godina obnovili učitelj Jakov Dujmov i bač Tuno Zegnal, odonda se svake godine neprekidno organizira tzv. Muško prelo. To se drži već subotom u mjesnom domu kulture, ono uvijek završava i cijelu balsku sezonu u Gari.

Ove smo godine, nažalost, prešli u razdoblje korizme, jer već toliko ima balova u selu da ne stanu u pokladno razdoblje (četiri narodnosna bala, školski bal, športski bal i ženski bal). Jedna od najvećih privlačnosti Muškoga prela jest tradicionalni ovčji paprikaš, koji prije nije mogao izostati ni s jednog blagdansko stolica bunjevačkih Hrvata, a danas se već rijetko priprema.

U organizaciji nekoliko mjesnih športaša i poljoprivrednika, već u ranim popodnevima primili smo goste iz hrvatskog i srpskog prijateljskog naselja, Topolja i Ridice. Tako smo imali više prilike razgovarati o ovogodišnjoj suradnji, a znatiželjnici su posjetili i oranice oko sela.

Priredbu su sa svojom nazočnosti počastili Adam Veselji i Boško Milić, načelnici Topolja i Ridice, Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, i garski načelnik Béla Faa. Imali smo gostiju i iz vojvođanskog Bajmoka, te iz baranjskog Birjana i Kukinja.

Priredba je prošla uz dobro raspoloženje. Osim paprikaša i stotinjak vrsta domaćih vina, o tome se pobrinuo domaći tamburaški sastav „Bačka“ u kojemu tom prigodom uvijek svira i učitelj tambure Stipan Krekić. Nakon večere muškarci su se odmah uhvatili za rame. Prvo se zaplesalo bunjevačko kolo, a zatim sve pjesme i plesovi koje su gosti poželjeli. Poneki su čak i sami uzeli mikrofon ili glazbalo. Tijekom noći pak pojavila se i jedna hrabra cura iz Baje u muškoj odjeći, koja je sama odlučila posjetiti Muško prelo.

Tekst i slika:

Martin Kubatov

PETROVO SELO – U znaku „duhovne vježbe“ i u izvedbi grupe Tálentumok, Muka Kristuševa će se predstaviti u rocku ovoga vikenda u Petrovom Selu i okolišni naselji. Petroviska mladina jur misece dugo se pripravlja na ovu atrakciju, a kusić Gábora Fodora će moći viditi i čuti najprlje publika u Nardi, 30. marcijuša, u petak, početo od 19 uri u mjesnom Domu kulture. 31. marcijuša, u subotu od 19 uri petrovski Kulturni dom čeka zainteresirane gledatelje. 2. aprila, u pondiljak od 19 uri u crikvi Pornova će se predstaviti rock-produkcija, a 3. aprila, takaj početkom od 19 uri u mjesnom domu kulture Turna nastupaju mladi pjevači, pjevačice i svirači.

UNDA – Undansko hrvatsko društvo Vas srdačno poziva 8. aprila na Vazmenu nedilju. Program se začme ujutro u četiri ura sa svetom mašom u mjesnoj crikvi, zatim je Boga iskanje u cimiteru. Otpodne u 15 uri prilikom tradicionalnoga Vazmenoga folklornoga festivala se otvaraju vrata kulturnoga doma. Nastupaju dičji tancoši Unde, klapa Staro vino iz Austrije, Ženska vokalna skupina Vesele Gradišćanke i HKD Veseli Gradišćanci.

Đakovački vezovi u objektivu Josipa Šerija izloženi u Pečuhu

Samostalna izložba fotografija «Đakovački vezovi u objektivu Josipa Šerija», drugi postav, otvorena je 19. ožujka u sklopu manifestacije Dani hrvatskoga jezika u Pečuhu, u Hrvatskoj školi «Miroslav Krleža».

Josip Šeri, dugogodišnji je fotoreporter Glasa Slavonije, snimio je pravu galeriju od 37 portreta iz malih i velikih vezovskih mimohoda želeći fotografijama prikazati kako se hrvatski običaji prenose s koljena na koljeno. Snimao je detalje sudionika Đakovačkih vezova, mnogobrojnih šokačkih skupina, od bogatih dukata oko vrata, prelijepo izvezeno narodne nošnje, razdražanih lica mladih i djece ponosnih na svoju bogatu prošlost utkanu u raskoš narodnih nošnji. Izložbu je otvorila Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, u nazočnosti autora, u prepunom predvorju pečuške škole. Svečanosti otvorenja nazočili su i Stjepan Sokol, ravnatelj prijateljske Osnovne škole Vijenac iz Osijeka, te Zlatko Maksimović, predsjednik Skupštine Osječko-baranjske županije.

Križni put u Komaru

Kaniška Hrvatska samouprava srdačno poziva sve vjernike na Križni put u Komar (Homokkomárom) 1. travnja u 15 sati. Križni će put predvoditi Blaž Horvat, rektor Varaždinske biskupije, na hrvatskome jeziku. Informacije se mogu dobiti na telefonu: +36 93-314-171.

POTONJA – Regionalni predsjednik Jozo Solga sazvaio je sjednicu Podravske regionalne organizacije Saveza Hrvata u Mađarskoj, za 30. ožujka (petak) u potonjski dom kulture, s početkom u 19 sati. Dnevni red: 1. Kongres SHM-a; 2. Biraenje delegata za Kongres; 3. Prijedlozi za promjene u statutu SHM-a; 4. Razno.

PEČUH – U organizaciji Roditeljske zajednice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu, 2. travnja u školi se priređuje tradicionalni uskršni sajam.

HARKANJ – Kako za Hrvatski glasnik izjavljuje predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave Žuža Gregeš, 27–28. ožujka u Orahovici je nastavljeno druženje učenika orahovačke Osnovne škole «Ivana Brlić Mažuranić» i učenika harkanjske Osnovne škole «Pál Kitaibel», čime ostvaruju projekt «CMS together», odnosno, «Rastimo zajedno uz kulturu, glazbu i šport», u okviru IPA prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska. Ravnatelj osnovne škole «Pál Kitaibel» József Kiss zajedničko provođenje projekta smatra «krunom» dugogodišnjega prijateljstva i međusobnih posjeta. Provedbom toga projekta kroz šest tematskih radionica za učenike i nastavnike, zajedničko putovanje i stručno usavršavanje učitelja, dvije će škole dobiti 127 tisuća eura, orahovačka 60%, a harkanjska 40% ukupnog iznosa.

KRIŽEVCI – U tome malom podravskom naselju, nadomak Martinaca, 31. ožujka, s početkom u 13 sati, u mjesnom domu kulture priređuje se tradicionalno «pisanje» pisanica. Kako su se nekoć «pisale» pisanice, pokazat će nekoliko podravskih Hrvatica koje to i danas čine. Među njima je i majstorica «pisanja» Ruža Hum, koja veli kako su Križevčani poznati po «pisanju» crnih pisanica.

Kazališne predstave, koncerti, filmske projekcije

Kazališne predstave, koncerti, filmske projekcije, stručni skupovi i književne tribine... samo nekoliko od planiranih sadržaja u Croaticinoj multifunkcionalnoj dvorani, koja se izgrađuje na prvome katu. Izvođački su radovi započeti 5. ožujka, a obavlja ih THG Kft. iz Petrovoga Sela.

Rušenjem zidova vijećnice nestao je hodnik i manja prostorija, te dobivena dvorana od stotinjak četvornih metara. U nastavku zvučno se izoliraju prozori, gradi se pozornica od šesnaest četvornih metara, liče se zidovi i kupuju prikladne stolce. Cjelokupni će se radovi obavljati u više etapa, zbog nedostataka financijskih sredstava. Za prvu fazu putem

natječaja od Temelnoga koordinacijskog fonda „Sándor Wekerle“ dobiven je iznos od pet milijuna forinta. Dvorana će se svečano predati u svibnju, u okvirima Tjedna hrvatske kulture.

Nakon toga putem natječaja se planira nadoknaditi dodatni iznos također od pet milijuna forinta, i to za tehničku opremu, reflektore, ozvučenje itd. Po mišljenju Croaticina ravnatelja Čabe Horvatha, ako se dobiju sva sredstva, multifunkcionalna dvorana bila bi gotova za rujnu, pa tako hrvatska zajednica u Mađarskoj imala bi jedinstveni prostor za kulturna događanja.

k. g.

BUDIMPEŠTA – Predsjedništvo Državnog saveza mađarskih novinara za višedesetljetni uspješni novinarski rad kolegici Évi Mayer 14. ožujka 2012. godine dodijelilo je Zlatno pero. Éva Mayer od 1994. godine odgovorna je urednica časopisa „Barátság“. Časopis za kulturu i društvena pitanja, koji je stupio u XIX. godišnje izlazenja, osnovala je zajedno s Máriom Ember. Prije toga domalo tri desetljeća bila je suradnica Neue Zeitunga, tjednika na njemačkom jeziku u Mađarskoj. Njezin novinarski i urednički rad služio je zbližavanju narodnosnih, etničkih, vjerskih i socijalnih manjina, te povijesti, kulture društva većinskog naroda. Umalo osam godina održava internetsku stranicu www.nemzetisegek.hu, koja osigurava još veće mogućnosti za dostupnost i istraživanje svima koji se zanimaju za narodnosti na mađarskom jeziku.

Droptinje iz prošlosti

Vjerujemo da kazališni amaterizam Gradišća, a uopće kazališnu djelatnost u svaku dob bi trebali smjestiti negde na vrhuncu svake kulturne djelatnosti. Igrokazačka društva u seoskom kulturnom žitku svenek su imala, a i danas imaju svoje specijalne uloge. Dokle nije bilo televizije, Interneta i dok su još ljudi skupahodili i zavolj zajedničkoga doživljaja, uz zabavu, nebrizne ure, seosko kazališće uvijek je bilo i gnjazdo gajenja hrvatske riči ter i besplatni jezični tečaj za one ki su htili diozitati na predstavi. Točno su rekli nedavno židanski školnik i najpoznatiji slikar Gradišća, Lajoš Brigović, židansko i petrovsko kazališće danas je obavezno škola našega jezika! Na svu sriću, i prlje su se svenek našli i autori, i režiseri, a i glumci ki su na se zeli ovu nimalo laku zadaću i postali su zabavljači, čuvari jezika i komedijaši za jedan večer, a po mogućnosti, kako to i danas ide, još i za cijelu kazališnu sezonu.

Szigligetijev Cigan na Undi iz 1949. ljeta

Knjige dr. Nikole Benčića *Gradišćansko-hrvatsko narodno kazališće* ter *Kazališni peljač* sadržu i za nas Gradišćanske Hrvate u Ugarskoj dragocjene podatke o prošlosti kazališnoga amaterizma, ali i brojni čuvari, kronikaši i obožavatelji iz raznih naših sel takaj su nam rado poslali i podatke i kipice o negdašnjem teatarskom žitku, od Bizonje do Petrovoga Sela. Činjenica je da pred drugim svitskim bojem i kod nas se je pojavila želja i volja da svako selo postavi svoju amatersku kazališnu grupu s različitim narašćaji, dicom, mladinom i odraščeni-mi, a i to je bilo tipično da hrvatskomu narodu, ki bi morebit radije vidio na pozornici kusiće po hrvatski, velike narodne igrokaze su predstavili po ugarski. Ovi su kasnije pravoda prevedeni i na hrvatski jezik, kako piše akademik dr. Nikola Benčić, zahvaljujući prvenstveno Martinu Meršiću. Skoro svaka grupa ka je držala do sebe, odigrala je jednoč, ali zgodalo se je da i većputi, Csepreghyjevo *Žuto ždribe* (1877), *Črljenu mošnjicu* (1878), *Seoski*

Bizonjski glumci iz 1950-ih ljet

Kemljanski igrokazači, na sredini u škrljači s Janošom Andraskom

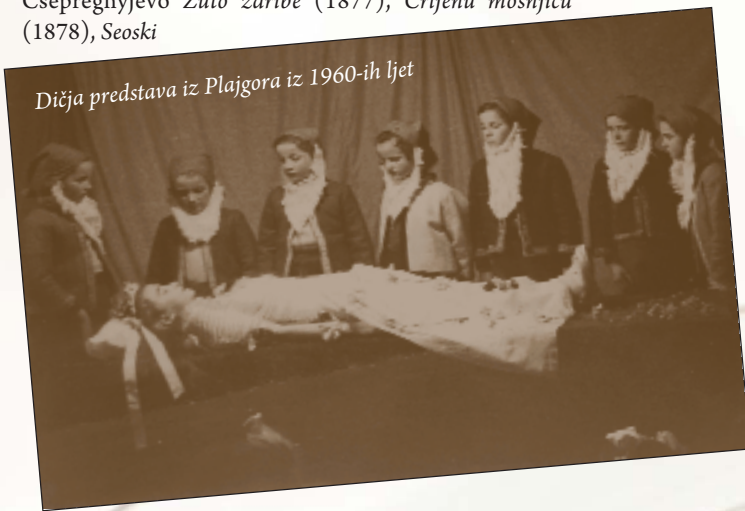
gauzenjak (1874)

od Edea Tótha, Szigligetijevoga *Cigana* (1875), Lukácsevu *Božju ruku*. Neke od ovih komedijov su pak početkom 1990-ih dobile mjesto u repertoaru petrovskog Igrokazačkoga društva, onput jur na hrvatskom jeziku. Židanci su bolje poznati po Weidingerovi igrokazi. Vince Hergović iz Plajgora tvrdi da u najmanjem selu Gradišća igrali su i hrvatske i ugarske igrokaze oko 1960-ih ljet, pod vodstvom školnika Janoša Eckera, ali onda su još igrokazači pripadali u jedno društvo u kompletu s jačkari i plesači. Kemljanci, po riči Marije Nović-Štipković, svenek su igrali hrvatske igrokaze, a zavježbao je je hrvatski učitelj Janoš Andrasko. 1957. ljeta je na pozornicu postavljeno i Kemljansko veselje po hrvatski, a to je režisirala učiteljica Valerija Grofleitner. U Nardi, Bizonji i Prisiki se spomenu stariji ljudi isključivo ugarskih igrokazov iz prošlosti. U Bizonji 1996. ljeta je prikazana tančena predstava *Tri bijele vile*, u izvedbi dičje grupe, u režiji Tilde Kőrösi, a pokojni Jive Behon je povidao publiku legendu vilov. Marija Fülöp-Huljev u svojem sakupljačkom djelu na Undi, prvenstveno po uputi Ferenca Farkaša, je našla trage od 1930. ljeta za dičje predstave, ke je zavježbala Marija Kuzmić. Teme i nastupi su bili zvečega povezani s vjerskim žitkom i svetki kot Božić, Duhi. Učitelj Lojzi Domnanović iz te generacije je skupaskovao kasnije odraščene komedijaše, ki su od 1934. sve do 1950-ih ljet igrali jur nabrojene ugarske klasike na ugarskom jeziku.

Marija Fülöp-Huljev je 1973. ljeta zavježbala po ugarski kusić *Prodaje se ovo selo*, a iz 1994. ljeta je vridno za pamćenje *Undansko veselje*, scenski pirovni prikaz, od Antuna Kričkovića. Odonda u ovom selu nije kazališne ponude, ali svako ljeto i ovde redovno gostuju židanski i petrovski kazalištarci. Koljnof bi jedno vrime s pravom mogli zvati kazališnim centrom s jako aktivnim i oduševljenim Laslom Horvatom, sve do polovice 1980-ih ljet. Vračitelj protiv volje, *Naš orih*, *Od sedam krajcarov*, igrana po noveli poznatoga ugarskoga pisca Zsigmonda Móricza, su samo jedni od najpoznatijih igrokazov ke je režisirao Laci bači, a scenski tančeni prikaz *Koljnofskoga pira* izveden u 1960-imi ljeti još i u Austriji, po obdjelanju hrvatskoga koreografa Vidoslava Bagura je ponovo predstavljen kot prošireni folklorni opus 2004. ljeta. Svadbene običaje smo vidili u minuli desetljeći i u Umoku i Petrovom Selu.

Iz svih spomenutih sel s vrimenom na vrime pojavljuju se i talentirani dičji glumci, prilikom školskih predstava ali naticanj.

Dičja predstava iz Plajgora iz 1960-ih ljet

Židanci s pauzami na pozornici od 1991. ljeta

Igrokazači Hrvatskoga Židana i Petrovoga Sela su se takorekuć istodobno zbudili iz trnorožičine sanje, 1991. ljeta, iako na jednoj i drugoj strani su poznati i prlje pokušaji da se gane teatarski žitak, konačno, na hrvatskom jeziku. Židanski farnik Štefan Dumović i vjeroučiteljica Žužana Horvat su jur 1988. ljeta stupili u kontakt s Joškom Weidingerom, frakanavskim piscem kazališnih kusićev i ljetodan kasnije su začeli vježbati Weidingerov šalni igrokaz *Pišta sluga i tri zaručnjaki*, ali prvi pokus je ostao prez rezultata. 1990. ljeta s novimi glumci je na pozornicu konačno postavljen isti komad, s velikim uspjehom. Značajna su brojna gostovanja s tim kusićem i u Austriji. Slijedeće ljeta, isto tako od autora Joška Weidingera, izabrani igrokaz *Vitezi granice i druge poteškoće* je skupaspravio najbrojniju grupu glumcev (24) u Hrvatskom Židanu. Profesorica Matilda Bölcs je dvakrat držala u ruci redateljsku palicu u komediji *Krojač pod stolom*, od nepoznatoga autora (1993) i ponovo pri Weidingerovoj komediji *Na znanje se daje* (1994). *Načelnik u stiski* (1995), takaj od Weidingera, je jur potekao u režiji Zite Horvat, a legenda *Svete Elizabete iz Tiringije* (1996) s peljačicom Žužanom Horvat je

prikazana i u Zagrebu. Židanska amaterska grupa je potom prestala s djelom i samo devet ljet kasnije je uspjela Zita Horvat nanovič spojiti rutinirane kazalištarce ali i mlada lica u svojoj grupi. Jedno ljeta za drugim idu potom četiri kusići Joška Weidingera. *Čarli u kaosu*, 2005., donese i gostovanje prvi put med Hrvati u Slovačkoj, u Čunovu, kamo i sam autor otputuje sa Židanci da iz prve ruke daje instrukcije oduševljenoj kompaniji. *Mornari, ahaj* (2006), i direktno za židanske glumce skrojeni, ni malo laki, komad *SOS Izvanzemaljski* (2007) još jednoč donese veliki uspjeh. Za jednoljetnom pauzom Zita Horvat ponovo oživi sa svojim društvom zdavno, prvi put odigranu komediju, *Pišta sluga i tri zaručnjaki*, s kojim Židanci prvi put putuju na Festival pučkoga teatra u

Hercegovac. Ziti Horvat je to zadnje ljeta u redateljstvu i igrokazanju. Od nje grupu prikzame mlada učiteljica hrvatskoga i engleskoga jezika, Jadranka Tot. Ona dirigira u 2010. ljetu predstavu kratkih skečev *Ljubomornost i Gumbice u mošnjici*. Lani su nas Židanci, a i publiku u Hercegovcu zabavljali s trimi skeči: *Ženit, udavat ča je to*, *Maskenbal* i *Nevidljivi metulji*, a ovo ljeta jur za hrptom imaju završenu kazališnu sezonu s komedijom *Miho se mora ženiti!* od nepoznatoga autora. Ovo ljeta su sve skupa nastupali šest puta, polag naših gradišćanskih sel jednoč i u Austriji u borištovskoj KUGi. Grupa se sama financira iz dobrovoljnih darov, najveća im je plaća pak nagrada, kako sami kažu, božanje gledateljev.

Vridni spominki iz petroviskoga teatra

Ivan Nemeth, kantor-učitelj, stari školnik u Petrovom Selu, rođen u Hrvatskoj Nadalji, je prvi u svojem dnevniku (čija prezentacija je predviđena uprav ove nedilje u našem selu) zabilježio da „1905. na božične dane se je u školi držal božični igrokaz na veselje mladim i starim.“ Vince Karlović gospodin, kako je pisao Štefan Geošić u monografiji Petrovoga Sela, „*osebujno dobro je razumio okolo sebe spravljati študente i inteligenciju sela*“. Onda su jur mnogi igrokazi predstavljeni, ali samo na ugarskom jeziku, kot Svitanje, Cigan, Diblja roža iz Gimeša, Vino itd. Ti bi mogli biti rani početki našega igrokazanja u Pinčenoj dolini. Med današnjimi igrokazači su i takovi ki još pametu kako su 1968. ljeta nastupali u ugarskom komadu, kojega je režisirao učitelj, József Hargitai. 1989. ljeta Edita Horvat-Pauković, tadašnja peljačica kulturnoga doma, uz pomoć Jolanke Kocsis, učiteljice ugarskoga jezika, je nariktala ugarski igrokaz u tri čini Gergelya Csikya, pod naslovom Mehuri. 1991. ljeta pak se je narodila prva hrvatska kazališna produkcija od Ferenca Csepreghya, *Žuto ždribe*, zahvaljujući domaćim angažiranim učiteljicam, Ani Škrapić-Timar i Jutki Škrapić-Garger. Lukacseva *Božja ruka* (1994), Szigligetijev *Cigan* (1996), Csepreghyjeva *Črljena mošnjica* (2001), Kisfaludyjeva *Razočaranja* (2005) su bili jako obljubljeni kusići u narodu zbog brojnih igrokazačev, šarenih kostimov i mnogo jačkov, mužikov u nji. Dokle su Židanci najradje prikzeli igrokaze gradišćanskohrvatskoga autora Joška Weidingera, Petrovišćani su samo četiri put izvlikli iz ladice njegove tekste, i to 2000. ljeta *Slugu Pištu i tri zaručnjake* ter još isto ljeta je odigran od njega kraći komad *Dobri čini*, prvi put predstavljen u Pinkovcu. 2003. *Na znanje se daje* 2004. ljeta pak je komedija *Jednoč pakao i ponajzad* prezentirana na petroviskoj pozornici i u naši gradišćanskohrvatski seli. Ana Škrapić-Timar ka je po broju ljet najduže peljala Igrokazačko društvo Petrovoga Sela, predstavlja se kot i režiserka, šaptačica, ako je potribno i glumica u manji uloga, kot i osoba ka odlučno obrne pero na tekstu da bude čim razumljiviji „po petroviski“. U izboru igroka-

zov hrabreno je potaknula prste i za stranjskimi autori, tako je 2002. odigrana komedija od Johanna Nestroya *Za norca držati*, od Jacoby-Laufsa smo vidili *Pansion Schöller* (2007), Sandlerove *Drage rodjake* (2009), od Laufs-Kratza pak *Plavi miš* (2010). Camolettijevu Presidanje u Parizu (2008) se smatra na neki način i jednim od špicov petroviske kazališne djelatnosti. Ne smimo iz nabranja izostaviti domaću *Petrovisku svadbu* (2006) ni lanjski igrokaz, *Žitak kot ringišpil*, hrvatske autorice Štefice Fanjek. Ovoljetni sedamnaesti igrokaz takaj potpisuje stranjski, nimški autor, Anton Hamik. *Srce na pravom mjestu* su dovidob mogli viditi na Undi, Koljnofu, Nardi, Hrvatskom Židanu, a na Vazmeni pondiljak konačno će zajti i domom. 14. aprila, u subotu i Budimpešta čeka naše igrokazače.

Undanska premijera petroviskih igrokazačev

Srce na pravom mjestu

Stara je navada da u Petrovom Selu se u postu ne igra, zato su naši igrokazači svoju premijeru „darovali” Undancem. 4. marcijuša, u nedilju njev kulturni dom se je napunio ne samo s domaćini, nego i s ljubitelji teatra iz susjedne Austrije. Redateljica Ana Škrapić-Timar, ovoga šalnoga igrokaza u tri čini, od nimškoga autora Antona Hamika i u prevodu dr. Štefana Geošića, pravda je još dodala i dijalektalne karakteristike domaćega govora, i zavolj česa su jako obljubljeni naši igrokazači. Komedija Srce na pravom mjestu je postavljena na pozornicu čez osam tajednov, a pelja nas najzad u predbojno vrime. Glavna misao ove komedije je da se vik najdu takovi ljudi ki neće samo vlašće interese gledati, nego će se žrtvovati i ofrovati za sriću i radost drugih. Ova misao pravoda stoji i za sve naše glumce kim je i ovput bilo srce na pravom mjestu.

Sjajna i zrla kazališna garda na undanskoj pozornici

Jok (Laslo Škrapić), Moc (Petar Temmel), Lenc (Imre Kapitar) su zapušćeni stari ditići, braća kim djelo na polju nije jačina, a niti držanje u redu svojega imanjanja. Draže im je ribarenje u lokvi, ležanje do kasne ure, no pak i mudrovanje na tuđi račun. Suprot njim u obiteljskoj hierarhiji su sestra Veronika (Ana Geošić-Neubauer) i nje muž Dragutin Keglović (Andraš Handler). Hižni par, s četvero dice i čuda duga, ima jedan jako odvratni običaj. Svaki dan pohodu stan od bratov, špotaju je zavolj tamnosti i jafču da sve će na ništ projtí s pitanjem, a što će onda oni najerbatí. Dodatno još k tomu i najmanje im nije po volji da je njeva kćerka Ljubica (Marica Škrapić-Vujčić) pamet izgubila za tim ništvrjednjakom Pavom (Tamaš Papp) koji je hvala Bogu i u svit prošao. Kad se ov dosadašnji mirni

svit pak obrne, onda svi imaju što gledati. Stipšići dobiju u poslu gospodaricu, odlučnu, marljivu i strogu Kristinu Zvezdić (Teruška Milišić-Szabó) ka će im od temelja obrnuti žitak na bolje, a u svoju službu zame i Pavla ki se još nije otpovidao ljubavi i ženidbe s Ljubicom. Jok, Moc, Lenc čez jedno ljeto će se naučiti uz dirigenciju zvanaredne kuharice, menadžerice, kako more i zna človik lipše živiti, ponašati se i korisnije potrošiti svoje vrime i dane. Na početku se suprotstavu razvoju, novosti i modernizaciji, ali kad dravdojdu da i oni sami moru debelo uživati, takorekuć u dobrostanju, veselo će se ipak prikdati „sili”. Na toliki da gor ne kanu već da im Kristina Zvezdić otputuje, zato su pripravní i na ženidbu. Kristina ne uredi samo žitak ovim zapušćenim sirotam, nego upozna i tešku

Najmladji glumac Tamaš Papp

sudbinu Pavlove matere, Marge (Marica Milišić-Moricz) ku u teškom stanju, jur noseću napusti sin bogatašev, Luka Kukavić, sadašnji načelnik sela (Joška Harangozo) ki si je umjesto ljubavi i sriće izbrao roditeljsku zapovjed, a još i najmanje ne mari za svojega sina, Pavla. Gospa Petrović (Klara Harangozo), umirovljenica iz varoša kupi jedan dio imanjanja za se, tako Stipšićevi postanu bogataši, a gospodarica im daje najbolju ideju za daljnji žitak. Ako si napišu teštamenat na mladi zaljubljeni par, dat će im šansu za pošteni žitak, a i oni će biti opskrbljeni do kraja žitka. Drugoga izbora nij, konac ove komedije takaj je veseo i srićan kot i u židanskom slučaju. A publika što je dobila? Dvi ure sadržajne zabave, zvanarednu lekciju iz hrvatskoga jezika, sjajnu i zrilu glumačku generaciju u igri, a i temu za razmišljanje. Je li vridno negda-negda srce nekomu darovati, vas žitak položiti za nekoga ki to morebit gor nije zaslužio? Ova komedija je putokaz za sve nas i pravi smir za budućnost da si najdemo i mi naša srca na pravom mjestu!

Jedna od šalnih scenov u komediji

Grabežljivi Keglovići: Ana Geošić-Neubauer i Andraš Handler

Igrokazači su rekli...

„Naš hrvatski jezik mi ovdje još moremo čez pozornice, prik igrokazi našim mladim naprikladati, ar ako se zabi jedan jezik, onda će se narod pozgubiti. Ovo si svaki mora zamerhati!”

Ivan Pantoš – Pave Hudobić, židanski glumac s najdužim tekstem

– Dvanaest ljet, a morebit i malo već da nisam mogao nastupiti na našoj pozornici zbog mojega posla. Ali sam im obećao, ako va mirovinu dojdem, ako budem potriban, onda ću im pomoć. Dobro je spalo srcu da su me poiskali, aš mislim, morebit sam onda i ranije hasnoviti glumac bio na pozornici. Teatar mi je falio svako ljetu, iako sam došao i naše i druge igrokazače pogledati. Ja sam si ovo vik na srcu nosio i dok mi Bog da žitka, ja ću se svenek na tom trsitu da naš hrvatski jezik moramo glasiti. Ne smimo dati da ga barkako gdo potrti. Nažalost, pred ovimi časi su znali naš jezik pretisnuti i htli nam zapovidati da ne smimo se tako pominati. Danas sam se malo bojava je li će mi tako pojti po toliki ljet, kako od mene publika čeka. Veseli me da sam svojom kćerom skupa na pozornici, iako smo se doma čuda štrajtali, kad mi je čudakrat rekla „tata, neka tako igrati, kako ti misliš“, ali gizdav, šegav čovik sam, ja ne rado pustim, ar smo doma na miru došli s ovim. Publika nam je većputi božala i mislim, ja je s nami, sa svimi glumci zadovoljna.

„Zaman velim da sam trudna da mi je dost od ovoga pak ja već igrati neću, ali kad čujem da božadu pak kako se veselu, onda velim da je vridno bilo ovo sve!”

Marija Kolnhofer – službenka Franca u židanskom igrokazu

– Vidila mi se je ova uloga, polako sam i u ulogu nutradošla, sad mi jur jako dobro ide. A drugačije sam ja i u žitku ovakova žena, malo čuda povidam. U Hrvatskom Židanu jako nas glumce nosu ljudi na ruka, barkade idemo u seli, svaki nam gratulira, svaki nam bar ča veli, i pitaju nas, zašto igrokaz ne moremo u jednom ljetu još i većputi najprdati.

Svaki tajedan smo od oktobra dvi probe imali, putovali, ali još nek velim, veselili su se nam ljudi, a onda čovik sve trude zabi. Ja mislim da moremo biti svi gizdavi ki smo u ovom nutri, aš ovo ljetu teško smo došli do cilja. Hvala Bogu da nam se ugodalo, da je bilo sve dobro. Većputi mislim da sam ja takorekuć već stara za kazališće, ali svako ljetu mislim i to, no još jedno ljetu, još jedno ljetu, pak sam još vik ovde. Lako se zgoda da ću biti osamdeset ljet stara, pak ću još vik igrati na pozornici!

„Kad čovik vidi da publika boža pak se smije, oto je najveća hvala!”

Joško Ravadić – Miho, glavni junak na židanskoj pozornici

– Ja od srca znam igrati ove uloge tuknutoga človička, aš imam takove ljude u svojoj blizini ter sam u takovom djelu ovde, u Hrvatskom Židanu. Od nji sam mogao nekoliko gestov, mimikov i prikzeti. Da se je publika skoro raspuknula od smiha to je i zato jer ja bradu imam, a za trideset ljet sam se sad podbrbio. K tomu je došla još perika na mojoj glavi ter onda pravo da je to dost za smijanjanje. Uloga mi nije bila teška, aš ja imam ovakov temperamenat, ja sam veseo svenek. Moja Franca, Marija Kolnhofer ona je fantastična, s njom je igrati najbolje. Takovu partnericu sam imao ku na pozornici čovik si nek zaželjiti more!

„Jako rado igram, vik sam jako teško gledala igrokaze, kad ja nisam mogla biti na pozornici. Sad kad morem igrati, ne kanim krajnapraviti. Ne znam zašto, ali ja se jako dobro ćutim kad igram.”

Teruška Milišić-Szabó – Kristina Zvezdić, ljetos glavna peršona na petrovski daska

– Morala sam igrati čvrstu i sigurnu ženu, mekoga srca. Dost teško je bilo, ali sam probuvala kako sam znala, po moji mogućnosti. Ja kad si ulogu preštem, vidim pred mojimi očiji, kako ću ja to odigrati. To ide iznutar. Ovo ljetu nam je teška bila i priprava, kad nazadnje smo jur jako trudni bili, ali kad čujemo publiku, kako se smije i veseli se, onda, ta vas trud zabimo što smo prlje imali. Čovik sve zabi, pak nek na to misli, kako je sve dobro i lipo prošlo.

„Igrokazanje za pineze ne bi mogli djelati, ovo nek s pravim srcem more djelati on, ki malo ima u sebi ta ćut da još živi za hrvatstvo.”

Laslo Škrapić – u ulogi Joka Stipšića u petrovskom kazališću

– Sprvine je malo teška i smišna bila ova uloga, ali probuvali smo se uživiti u zadaću. Ne zgoda se uprav ovako sve pri nas u svakidašnjici da smo tako poslušni ženam kot na pozornici, ali je, kad moramo poslušati i paziti na žene. Ja mislim da jednu duglju ulogu laglje bi nam bilo povidati nego paziti, što će mi reći moj brat, pak za njim veljek najzad odgovarati jednu rič ali dvi riči. Teško se more zбоgomdati teatru, ali smo mi jur dost stari i već problemov imamo i teže se učimo, nego prije. A jednoč se mora krajnapraviti!

„Ovoliko uri pak ovoliko svega dati za ovo djelo, ovo nije za plaću, kad mi se zaistinu probujemo trsiti da hrvatsku rič malo još obdržimo.”

Petar Temmel – u ulogi Moca Stipšića

– Ja mislim da nas je točno našla ova uloga. Je kad ne poslušamo naše žene, a je kad moramo poslušati. Teže je za me ovakove kratke dijaloge povidati, nego kad jedan za drugim imamo duglji tekst. Morali smo jako dobro i točno naučiti svaku rič, a da ne govorim još i o koncentraciji. Svako ljetu nam malo odlahne kad prvu predstavu dolivrižemo. Ako moramo krajnapraviti jednoč, onda i hoćemo krajnapraviti, ali u srcu ćemo vik pri društvu ostati.

„Jednoč ćemo morati u mirovinu, to još ne znamo kad, ali neka za nami idu jur i mladi!”

Imre Kapitar – u ulogi Lenca Stipšića

– Mi trimi, mislim, i u žitku bi mogli biti uprav ovakovi brati, kot smo sad na pozornici. Tamni negdanegda jesmo, ali moramo svakako na žene paziti. Ove kratke riči, rečenice su gorje, nego kad imaš sam jedan monolog. Za premijerom nam vik pada teški kamen sa srca, ali meni se vik najbolje vidi on igrokaz, kojega uprav igramo. Mlade moramo još sabrati med nas, da i oni još dalje nosu hrvatsku rič, ali za pineze ovo djelati je nemoguće.

Kazališni prilog Hrvatskoga glasnika sastavile su Timea Horvat i Katalin Berenci Zámbo. U ufanju da nećemo nikogar izostaviti, posebno se zahvaljujemo: dr. Nikoli Benčiću, Mariji Nović-Štipković, Vinciju Hergoviću, Mariji Fülöp-Huljev, Gezi Völgyiu staromu i mladomu, Ani Škrapić-Timar ter Petru Horvatu.